

Renout van Montalbaen

editie J.C. Matthes, A.M. Duinhoven, N. de Pauw, M. Gysseling, M.A. Muusses

bron

‘Renout van Montalbaen’ In: Instituut voor Nederlandse Lexicologie (samenstelling en redactie), *Cd-rom Middelnederlands*. Sdu Uitgevers/Standaard Uitgeverij, Den Haag/Antwerpen 1998.

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_ren001reno01_01/colofon.htm

© 2001 dbnl

Handschrift I Berlijn

Fragment I

- Was vor .i. veinstre gestaen,
 Ende hadde die collumme bevaen,
 Ende sach in dat dal beneden
 Waer die heren quamen gereden.
- 5 'Den vorsten', seitsi, 'hebbic becant,
 Dats mijn neve, die grave Roelant;
 Dander es met waren dingen
 Die grave Willem van Oringen;
 Die derde dinket mi Bertram,
- 10 .I. stout rudder ende lofsam;
 Die vierde dats mijn here Bernaert:
 Ic weet wel, si comen harewaert,
 Ic vruchte, bi Gode die mi geboot,
 Dat si riden in hare doot,
- 15 Ic wilde wel, datsi tesar wilen
 Waren over .c. milen;
 Si hebben hoge bodscap te doene
 Die riddren sterc ende coene.
 Ganc wech', seitsi, 'portenare,
- 20 Datti God onse here beware!
 Ende nem dese .iiij. hobande,
 Ende ghef mi den besten Roelande:
 Sech datten hem sijn moeije sande,
 Ende ghef mi desen den here Bertrande,
- 25 Ghef elken riddere .i. hobant,
 Ende sech dat icse hem hebbe gesant.
 Doe die paerde achterwaren wale,
 Brinc de riddren in de zale,
 Si comen vor den overmoedichsten man,
- 30 Die nie ter werelt lijf gewan.
 Bi den here die mi geboot!
 Ic duchte, hi salse slaen te doot.
 Ic wilde wel, datsi alle waren
 Over .m. milen gevaren,
- 35 Dat seggic u met gewoude.'
 Tien tiden was Aymijn die oude
 Onder alle sine baroene,
 Die stout waren ende coene.
 Daer sater gewapent .viij. c.,
- 40 Dat seit de bouc, wien soos wondert.
 Daer was die overmoet so groot,
 Ende mallijc hadde up sinen scoot
 .I. zwaert met .i. goeden egge:
 Het es al waer, dat ic u segge.
- 45 Haymijn sat tien tiden
 In enen bliaut van groenre ziden
 Die diere was ende goet,
 Daer menich goet steen in stoet:
 Dat nes logene negeen.
- 50 Hi hadde gescranct sine been,

- Sijn ellenboge stoet up sijn knie,
 Sconre hof hilt Aymijn nie.
 Hi sat of hem ware onderdaen
 Dat kerstinede heift bevaen;
 55 Ende hi hadde met sire tongen
 Al dat hof also bedwongen,
 Datter niemen spreken dorste,
 Geen so rike lantsvorste.
 Nu camen die .iiij. rudders te male
 60 Vor Aymijn inde zale,
 Ende groeten Aymijn met minnen,
 Ende aldatsi vonden daer binnen
 Groeten si met goeder trouwen,
 Rudders, vrouwen ende joncfrouwen.
 65 Maer daer was niemen so coene,
 Die dorste seggen willecomen.
 Si bogen neder vele sciere
 An Haymijn alle .iiij.
 Ende hine was niet in dien,
 70 Dat hi up hem wilde sien.
 Doe seide die grave Roelant:
 'Wi zijn boden totu gesant,
 Ende comen van den coninc van Vrankrike,
 Dat gi croont Lodewike;
 75 Ens niemen so edel no so scone,
 Die Lodewike mach spannen crone;
 Dor u es thof gelinget met crachte
 .xl. dage ende .xl. nachte,
 Hi heift u gezworen vrede
 80 Met .xij. den besten van kerstinede.'
 Haymijn horde wel de tale,
 Maer hi verzweechse altemale.
 Doe Aymijn sine viande
 Vor hem sach in sinen lande,
 85 Doe wert hi bleec ende vale,
 Hine conste spreken gene tale,
 Ende dat dede den ruddere goet
 Algader sine overmoet.
 Haddise sonder lachter mogen slaen,
 90 Sine waren hem niet ontgaen.
 Anderwerf sprac Roelant,
 .i. rudder stout ende becant:
 'Spreict iegen ons, Haymijn here,
 Dat u God geve ere!
 95 Wi biddens u genadelike;
 Ende segt, of gi Lodewike
 Cronen wilt, laet u sijn lief!
 Ghi sout andworden .i. dief
 Of .i. gerechten mordenare,
 100 Al waert dat hi verdeelt ware,

- Nochtanne soudire spreken iegen.
 Nochtoe zweech Aymijn die degen.
 Doe sagen die landes heren
 Mallijc up andren sere.
- 105 Doe stont up die scone vrouwe,
 Die hovesch was ende getrouwe,
 Ver Aye was soe genant,
 .I. scale nam soe te hant,
 Ende ginc ten alre besten wine,
- 110 Daerof quam hare sint pine,
 Ende brochtse vul wijns althant,
 Ende seide: 'drinct, neve Roelant,
 Desen verscen coelen wijn:
 U scinker willic heden sijn,
- 115 Ende ooc mijns heren Willems mede.'
 Doe gaf si drinken up die stede
 Gonen rudders altemale
 Ute gonre goutscale,
 Ende hietse willecome sijn.
- 120 Des balch die grave Aymijn.
 Soe seide: 'spreict, grave here,
 Ende andwort dor uwes selves ere
 Minen neven enten uwen mede:
 Het sijn de beste van kerstinede,
- 125 Dat ghi so lange zwijcht, es dorperhede.'
 Ende eer soe twort vulseide,
 Aymijn die hant verdrouch,
 Daer hi de vrouwe mede slouch
 So vruchtelijc enen slach,
- 130 Dat soene horde no sach
 Daer dorste niemen seggen: 'laet!'
 No daertoe spreken goet no quaet,
 Nochtan dat haer dat bloet
 Nederstorte up den voet.
- 135 Dit versach die grave Roelant,
 Ende Bertram, die wigant,
 Mijn here Willem ende Bernaert,
 Ende vloucten alle hare zwaert,
 Ende seiden: die duvel moests wouden,
- 140 Dat sire ontwapent comen soudent!
 Sie hieven op die scone vrouwe,
 Die hovesch was ende getrouwe.
 Gherne soude die gravinne
 Breken dese grote onminne,
- 145 Ende soe riep met haesten groot:
 'Ghi heren, in hebbe gene noot.'
 Die hovessce vrouwe entie goede
 Dwouch haer selve van den bloede,
 Ende liep daer Aymijn stont,
- 150 Ende custen an sine mont,

- Ende helsten met houden zinne
 Ende seide: 'spreict, grave, lieve minne!
 Als Aymijn sijn evelmoet
 Vergaen was, sprac hi, daer hi stoet:
 155 'Wat magic seggen, lieve vrouwe?
 Dat manic u in trouwe
 Ic ben dongevallichste man,
 Die ie ziele of lijf gewan,
 Ende gi dongevallichste wijf,
 160 Die nie ontfinc ziele of lijf.'
 'Waerbi,' seiti soe, 'soete minne?'
 'Ic wilt u seggen, vrouwe gravinne.
 Ic hebbe u gehat, dats waer,
 Lettel min dan .xxx. jaer.
 165 Hadde mi God der ere gejonnen,
 Ic hadde .i. kint an u gewonnen,
 Dat nu ten wapenen ware so goet,
 Dat mijn lant hadde behoet.
 Nu moet bliven al mijn lant
 170 Minen dootslegen viant,
 Hi wert so crachtich in corten dagen,
 Hi ontrachteget minen magen:
 Daerbi staet mi onscone,
 Hi wille dat ic hem spanne crone,
 175 Dat ombieden si mi allegader,
 Ic haten meer dan den vader.
 Wien ic [van den sinen] mochte begaen,
 Dien soudic wel gerne slaen.
 Gegreepsi mi ooc, wete Kerst!
 180 Sine gaven mi negenen verst,
 Sine slougen mi ooc sekerleke,
 Dies es mine herte tongereke,
 Dat ic hem crone spannen soude,'
 Aldus sprac Aymijn die oude,
 185 'Ende mijn goet hem soude bliven,
 Liever liet ic mi ontliven.'
 Doe antworde die gravinne:
 'Grave,' seitsi, 'lieve minne,
 Of sake ware dat gi hat kinder,
 190 Waren si meerre of minder,
 Soudise doden?' sprac die vrouwe.
 'Nenic?' seiti, 'bi mire trouwe!
 Ic soudse wel houden allegader,
 Also sculdich es die vader
 195 Te houdene sijn lieve kint,
 Dat hi vor al de werelt mint.'
 'Entrouwen, here, so sijn verloren
 Die ede, die gij hebt gezworen,
 Hets omtrent .xxxii. jaer.'

Fragment II

- 200 'Ic vlo mi liever uter noot,
 Dan ic dus soude bliven doot.'
 Renout andworde mettesen:
 'Broeder, dan mach niet wesen,'
 Seide die rudder onvervaerde.
- 205 Si reiden echt in met Beijarde,
 Ende vochten so lange wile,
 Dat men gaen soude .i. mile.
 Si maecten so menigen doden,
 Dat men there sach verbloden.
- 210 Die sterke ruddren entie goede
 Braken dore met overmoede.
 Doe reitsi, waer si wilden,
 Maer sine hadden niet van haren scilden,
 No van helmen niet geheel
- 215 Behouden trechte derden deel.
 Doe seide die marcgrave Adelaert:
 'Nu ne wetic, warewaert
 Wi mogen varen omme onthout.'
 'Sone doeic ooc,' seide Renout.
- 220 Doe seide Writsaert, die degen snel:
 'Ic weet utermaten wel,
 Bi Gode van Nazarene!
 Dattie werlt ons es te clene.'
 Ridsaert seide: 'broeder Renout,
- 225 Ic weet noch harde goet onthout.'
 'Waer eist?' seide die rudder coene.
 'Tote Yewen van Dordoene:
 Saforet, die wigant,
 Was oit sijn meeste viant,
- 280 Bedi hi slouch Yewes vader
 Ende sine broeder bede gader,
 Ende hi hadde .iiij. castele gevest
 In Yewes lande, daert was best.'
 Ridsaert sprac: 'degen vrome,
- 235 Wi sullen hem sijn willecome,
 Ende wi sullen hebben goet onthout.'
 'So varewi daer!' seide Renout.
 'So doewi dan!' seide Ridsaert.
 Do so voersi daerwaert
- 240 So verre bin .iiij. dagen,
 Dat si Yewes borch sagen,
 Die rikelijc was ende goet.
 Nu willic u maken vroet:
 Binden castele van Vaucoloene
- 245 Wonde Yewe up die Dordoene.
 Als Ridsaert die borch sach,
 Mogedi horen, wes hi plach.
 Hi seide: 'ic bem sonder sorgen,
 Ic zie sconinx Yewen borgen.'

- 250 'Welc essoer?' seide Renout.
 'Neven der rootsen an dat wout,
 Gene hoge castel, die ginder staet,
 Daer gone muur al omme gaet,
 Met gonen [diepen] groten grachten,
 255 Dads daer wi te ridene achten.'
 Doe seide Adelaert, die rudder goede:
 'Wi rusten ons bat, wi sijn moede,
 Mallijc verbinde andren sine wonde.'
 Si beetten ten selven stonden,
 260 Die rudders stout ende milde
 Leiden haer hooft in hare scilde,
 Ende sliepen toten stonden,
 Datsi verbonden hare wonden
 Mallijc andren met gemake.
 265 Si hadden menigertiere sprake.
 Si ombeiten .i. lettelt, ende reden
 Wech met groter haesticheiden.
 Daer ne was gene lette.
 Si namen thoof van Saforette
 270 Met hoverden met alre macht,
 Ende stakent boven up .i. scacht
 Boven der banieren scone.
 Renout banter an de crone.
 Aldus reden si sonder sorgen
 275 Vor sconinx Yewes borgen.
 Yewe stont ten tinne,
 Ende wert der rudders in inne,
 Ende seide: 'ic sie vremthede
 Ende wonder hier vor de stede:
 280 .iiij. ruddren van snellen leden
 Gomen gewapent hier gereden
 Ende hebben maer .i. ors bescreden,
 Si scinen ooc van sconen seiden:
 Bi Gode, die mi geboot,
 285 Tors es bagel ende groot.'
 Doe liepen rudders ende vrouwen
 Ende joncfrouwen, die bescouwen
 Wilden tors van sconen leiden,
 Entie rudders diere quamen gereden.
 290 Yewe die coninc streec te dale,
 Hem behages harde wale,
 Dat hi de rudders comen sach
 Te sire herbergen up dien dach.
 Si beetten vorden coninc goet,
 295 Ende gingen in sijn gemoet,
 Ende groeten als best mochten.
 Thoof dat si vor hem brochten,
 Ende .i. crone daerup gebonden,
 Ende knielden vor hem tien stonden,

- 300 Ende boden hem utermaten scone.
 Hi nam thooft al metter crone,
 Ende si seiden: ‘coninc rike,
 305 Ende helpen u met onser cracht.’
 Doe seide Yewe, die coninc vrome:
 ‘Gi sijt mi harde willecome
 Hier ter herbergen mijn:
 Ic geve u broot ende wijn.’
- 310 Renout sprac: ‘dat lone u God!
 Ic wille doen al u gebod.’
 Doe seide Yewe: ‘waert u bequame,
 Ic wiste gaerne uwe name.’
 Renout seide: ‘wi willen allegader
- 315 Seggea onse namen. Onse vader
 Es Haymijn, die rudder namecont,
 Dat seggic u te deser stont;
 Man oudste broeder heet Ridsaert,
 Dander die heet Writsaert,
- 320 Adelaert heet die derde mede,
 Dits gerechte waerhede!
 Ic heete Renout, .i. rudder snel,
 Nu wetti onse name wel.’
 Yewe onthaletse of hi hare vader
- 325 Hadde geweist allegader.
 Hem allen dedi cleder maken,
 Groene samijt jegen root scarlaken.
 Ende Renout donvervaerde
 Dede wel achterwaren Beijarde.
- 330 Yewe dede hem ten selven stonden
 Meesters hebben te haren wonden,
 Hi deitse hem helen met dranken.
 Aldus diendi hem te danke,
 Dattie rudders namecont
- 335 In .vij. weken waren gesont
 Ende geheet al hare leide
 Ende hare goede orse mede.
 Doe dede hem Yewe, die coninc milde,
 Maken scone nuwe scilde,
- 340 Hare orse maerscalcken ende dagen,
 Ende hare zwaerde vervagen,
 Hare ijsere dade men verscuren,
 Si daden maken coverturen,
 Alle gader van enen sticke
- 345 Met enen tekene wel gemicke.
 Dat hadden si [gedaen] in corten tiden.
 Die Yewen sullen helpen striden
 Si gereedden hem ter vaert,
 Ende hare ors Beijaert

- 350 Dede men uutleden met gewelt.
 Ende men sadelet ant velt,
 Het was verdeckt, entie ruddren goede
 Saten up met overmoede.
 Yewe vergaderde haestelike
- 355 In sijns selves conincrike
 .I. groot here, die wigant,
 Ende voer in sijn lant,
 Daer hi die castele vant
 Si daden hem groten pant
- 360 Die Saforet hadde doen maken.
 Sie vulden de gracht ende braken
 De mure, die daer stonden,
 Ende slougen doot dat sire vonden,
 Dat binden castele was ginder,
- 365 Sonder wijf ende kinder.
 Doe voersi haestelike
 In Saforeten conincrike,
 Ende lagen in sijn lant,
 Ende stichten roof ende brant
- 370 Ende oorlogeden, dat es waer,
 .I. lettelt min dan .iiij. jaer.
 Doe dede Yewe, die coninc milde,
 Castele maken, waer hi wilde.
 Hi lach int lant, oft hem algader
- 375 Comen ware van sinen vader.
 Die .iiij. ruddren streden met nide,
 Ende Yewe wasser harde blide,
 In wat wige si quamen,
 Dat si altoos den zege namen,
- 380 Ende si waren hem van herten hout,
 Hi gaf hem cierhede menichfout,
 Dit seit men ons overwaer.
 Die heren waren daer .iiij. jaer.
 Binnendien vereesscet up .i. tijt,
- 385 Des willic dat gi seker sijt,
 Karel, die coninc van Vrancrike,
 Ende was hem geseit sekerlike
 Van .i. spiere, die daer quam,
 Entie heren daer vernam.
- 390 Doe sende Karel in corter stont
 Enen bode namecont,
 Ende omboot Yewen bi brieve,
 Dat hi hem dor sine lieve
 Sende die mordadige liede.
- 395 Also alsict u bediede,
 Waest gescreven daer ict las.
 Ghi moget mi geloven das,
 Dat Karel dies bat genadelike,
 Dat hi hem sende se[ker]like

- 400 Den gonen die hem in Vrancrike
 Doot slouch sinen sone Lodewike.
 Alstie bode vernam
 Dathi in Gasscoengen quam,
 Doe vragedi haestelike
- 405 Om den coninc van den rike.
 Men wijsdene hem in corten stonden.
 So heifti [Yewen] den coninc vonden.
 Hi boech neder over sine knie,
 Ende sede: 'coninc, God houde di!
- 410 U doet groeten vriendelike
 Karel, die coninc van Vrankerike.'
 Die bode was een coene wigant,
 Den brief gaf hi hem in de hant,
 Ende seide: 'here, eist u lief,
- 415 So doet lesen desen brief.
 Dats waerlike dinc,
 U sentene Carel die coninc.'
 Die coninc was .i. degen coene,
 Ende nam den brief van den garsoene,
- 420 Ende in corten stonden
 Heifti den brief ontwonden,
 Ende lasen selve te hant,
 Dat hire in gescreven vant
 Karels bodscap ende sine niemare,
- 425 Dathi hem sonde den mordenare,
 Die hem hadde in Vrankerike
 Verslegen sinen sone Lodewike.
 Als Yewe de bodscap verstoet,
 Wert hi drouve in sinen moet,
- 430 Ende riep te rade sonder sparen
 Alle sine man, die daer waren,
 Met also groter listen,
 Dats de heren niet ne w[isten].
 'Gi heren!' sprac Yewe die coninc,
- 435 'Wat radet gi [tot dese] d[inc]?'
 Hier heift geeist KareI die coene
 Om Aymijns kinder van Dordoene.
 Ne sendicse niet den coninc goet,
 So hebbic sinen evelmoet.
- 440 Ghi heren, sprac die coninc doe,
 Wat rade gevedi mi hier toe,
 Dat ic blive in mine[r ere]?
 Van Renout he[bbic grote w]ere
 Ende grote[n zege] ontfaen
- 445 In der hedine lant sonder waen.'
 Doe sprac Anceel van Ribemont,
 Daer hi bi den rade stont:
 'Wi hebben gehort te meniger stonden,
 Dat wi de waerheit bebben vonden,

- 450 Dat si groten lachter daden
 Den coninc in sire kemenaden,
 Daer si slougen jamerlike
 Doot den coninc Lodewike.
 [Om] behouden goet ende leven,
- 455 Seldise bi minen rade geven.
 Si dat sake dat gijs oec niet
 Ne doet, u es evele gesciet:
 Karel sal comen in u lant
 Ende stichten roof ende brant,
- 460 Mach hi u selven bevangen,
 Hi doet u bider kelen hangen.
 Huge dAvernaes sprac te desen:
 ‘Dese raet moete verm[alediet] wesen.
 Her coninc’, sprac Huge te waren,
- 465 ‘Geifdi [aldus] up dese riddaren,
 Men sal u heten verrader hiernaer,
 Dat weit wel, over .M. jaer.
 So menigen dienst si u daden:
 Soudise also sere verraden?
- 470 So menigen hedene hebsi verslegen,
 So menigen [...] uten [sad]ele gedregen.
 U vaendrager es Adelaert,
 .I. goet ridder es Ridsaert,
 Ende Writsart u drossate:
- 475 Verradise, het ware onmate,
 Dit sprac die Avernaes,
 Men soudu houden over dwaes,
 Gevedi up aldus dese heren,
 Ghi sout uwen lachter meren.’
- 480 Doe sprac die hertoge Ysoreit:
 ‘Her Huge, ghi hebt wel geseit.’
 Doe sprac van Gascoengen Renier,
 .I. coene ridder ende .i. fier:
 ‘Verloesdi dese heren .iiij.,
- 485 Gi wert onteert, coninc fiere.
 Wildise oec, sem mijn leven!
 Met verranessen upgeven,
 Si sijn van so hogen magen,
 Si souden uwen lachter jagen.
- 490 Quamedi in Poelien of [in Toscanen],
 Of in Calabren, u [stonde tontfane]
 Groten lachter, dat weit wel,
 Daer es so menich ridder fel,
 Die hem wel na sijn belanc,
- 495 Ende in Cecilien sonder wanc
 Sone mogedi dan niet comen,
 U ne quamer af grote onvromen.
 Quamedi in Grieken ofte in Ongerie,
 In Ingelant of in Normendie,

- 500 Of comedi in Vrancrike,
 U haten die hogeste van den rike:
 Jegen hare hoge magen
 Ne mogedi gene veete dragen.
 Ne dordise jegen Karel niet houden,
- 505 En wildi niet sijn bescouden
 Van haren magen, sonder waen,
 So moeti minen raet bestaen:
 So laetse varen haestelike
 In .i. ander conincrike,
- 510 Daer si Karel niet ontsien.’
 Mijn here Lambert sprac mettien:
 ‘Here, also moet ic met eren Ieven!
 Ic horde Anceline heden geven
 Goeden raet, ende vroescap seggen.
- 515 Wildise den coninc wederseggen,
 Ende gise wilt houden iegen hem,
 Ic segge u wies ic seker bem,
 Dat ghire dan sult winnen an,
 Als dede van Lacviden Jan,
- 520 Die hier voren maecte strijt
 Jegen Karel in ontijt.’
 Als Lambert sprac die wort,
 Ysoreit balch ende tart vort,
 Ende seide: ‘die desen raet u gaf,
- 525 Hine gave niet om u ere .i. caf:
 Want ic seggu’, sprac die heilt fijn:
 ‘Geen coninc mag verrader sijn.
 Dat gi Renout entie broedre sine
 Upgavet daer men hem dade pine
- 530 Doen ende nemen tleven,
 So haddise qualike upgegeven.
 Maer doedi minen raet te waren,
 Here, gi sultse laten varen
 In Poelien of in ander lant,
- 535 Daer si in bliven ongescant.’
 Yewe ginc vort mettesen rade,
 Ende seide dat hijt gerne dade,
 Maer hem jamerde sere
 Om Renout den jonchere,
- 540 Ende om sine broedre, die met hem waren,
 Dat si hem souden ontfaren,
 Ende so menigen dienst hebben gedaen:
 ‘Ende in mach hem niet te hulpen staen,
 Develmoet van Kaerle den coninc
- 545 Ware mi al te zware dinc.’
 Die Aversaes andworde zaen,
 Die bi den rade was gestaen:
 ‘Here coninc, ic seit u wel te voren,
 Geen goet man soude horen

- 550 Na den raet, die si geven.
 Anceel ende Lambert, die .ii. neven,
 Si sijn beede van den geslachte,
 Dat nie goeden raet vortbrachte
 Vor genen goeden man,
- 555 Also helpe mi sente Jan!
 Maer coninc! suldi houden u ere,
 So suldi Renout den jonchere
 Clarissien uwer dochter geven,
 [So moeti vrolike leven]
- 560 Emmermeer na dese stonde;
 Entie roche up die Geronde,
 Die geeft hem, hi salre saen
 .I. vaste borch up doen staen,
 Bi den here van paradise!
- 565 Mach Renout, die helt van prise,
 Kinder hebben, als hi sal,
 Bi uwer dochter, heift hijs geval,
 Renout es van so hogen magen,
 Die veete suldi wel gedragen
- 570 Jegen Kaerl geweldelike,
 Puppins sone van Vrancrike.
 Yewe was der talen snel:
 'Avernaes, gi segt wel,
 Des waric int herte vro,
- 575 Mocht mi comen noch also,
 Dat Renout, die wigant,
 Met mi bleve in mijn lant.
 Mettien omboot die coninc fijn
 Renout entie broedren sijn,
- 580 Dat si vor hem quamen zaen.
 Doe ginc die grave wel gedaen
 Ende sine broedre tien stonden
 Daer si den coninc Yewe vonden.
 Doe sprac Renout, .i. helt vri:
- 585 'Coninc, wat gebiedi?'
 Yewe antworde nu:
 'Renout, dat seggic u,
 Hier heift omboden sekerlike
 Kaerl, die coninc van Vrancrike,
- 590 Beede met zegele ende met brieve,
 Dat ic u [va] dor sine lieve
 Ende al u broedre met,
 Dat seggic u bi mire wet!
 Ende ic u allen haestelike
- 595 Gevaen sende in Vrancrike.
 Vort sprac Yewe mettesen:
 'Geen verrader willic wesen,
 Maer des sijt seker ende vroet:
 Te zwaer es mi sijn evelmoet.

- 600 Maer, Renout, wildi te waren
 In Poelien of in Calabre varen,
 Ofte over die zootzee,
 In begeve u nemmermee
 No met scatte, no met goede.
- 605 Doedijt, so doedi alstie vroede.
 Nu segt mi ende doet verstaen:
 Soudijt willen anegaen?
 Renout antworde te hant:
 'Edel here, hets ons bewant
- 610 Te sorgen jamerlike:
 Jegen Kaerl van Vrancrike
 Ne mogen wi striden min no mee,
 No in dit lant noch over zee.'
 Vort sprac Renout ter stonde:
- 615 '.I. roche steet up die Geronde,
 Wildi mi de roche geven
 ic wils verdienen al mijn leven,
 Want ic souder up doen werken
 .I. huus van al sulker sterken,
- 620 Datic Kaerl ende sine mage
 Van .i. baste niet ontsage,
 Dat seggic u ende doe verstaen.'
 Yewe andworde vele zaen:
 Gavic u de roche, coene wigant,
- 625 Ghi dwoncter met al mijn lant,
 Ende van Gascoengen alle die steden.'
 In dade, here, bi waerheden,
 Des willic u geven mine trouwe,
 Also helpe mi onse Vrouwe!
- 630 En wont so hoge man in dit lant,
 Mesdoet hi u, ic bem sijn viant,
 Ende hine sal niet met sinen cnapen
 Nachts met gemake slapen,
 No smorgens met rusten upstaen,
- 635 No eten no drinken, sonder waen.
 Wildi mi de roche geven,
 Ic sal u dienen al mijn leven,
 Ende mine broedre alle gader,
 Gelijk gi waert onse vader.'
- 640 Yewe andworde met staden:
 'Hierup willic mi beraden.'
 Doe ginc hi te rade tehant
 Met al den hogesten, die hi vant.
 Doe sprac Yewe, die coninc stout:
- 645 'Heren,' seiti, 'hiers Renout,
 Ende bit mi te derre stonde
 Om die roche up die Geronde,
 Want in Gasscoengen mach hi niet
 Hem onthouden, wats gesciet,

- 650 Jegen den coninc Kaerl vri.
 Gi heren, bedi wille hi
 .I. huus maken also vast,
 Dat hi niet gave .i. bast,
 Al quamer die coninc selve voren,
- 655 Hine soude wel sinen toren
 Daerin onthouden sekerlike
 Jegen de man van Vrancrike.
 Nu heift Kaerl, die coninc vri,
 Enen boden gesent te mi
- 660 Met zegele ende met brieve
 Dat ic hem sende dor sine lieve
 Renout ende sine broedre coene.
 Nu raet, ghi heren, gi baroene,
 Wat mag ic nu anegaen?’
- 665 Ysoreit andworde zaen:
 ‘Ghi sult Renout, den wigant
 Die vaste roche geven tehand.
 Vor ons allen, bi mire wet.
 Ende uwer dochter Clarissen met.
- 670 So sal men u in corter tijt
 Ontsien over de marken wijt,
 Waer ment vernemet, seggic u.’
 Lambert andwordem nu:
 ‘So sulwi Yewe, den coninc wijs,
- 675 Doen setten iegen Kaerl van Parijs,
 So salne Kaerl comen vangen
 Ende hier in sinen lande hangen,
 Ende Renout, den grave fijn,
 Ende daertoe alle die broedren sijn.
- 680 Dat es onser alre scande,
 Hanget men Yewen in sinen lande,
 Ende Renout, den coenen here.’
 Des balch hem dAvernaes sere,
 Lamberte bet na streec,
- 685 Bi den hare hine greep,
 Sine hant hi verdrouch,
 In den hals hine slouch,
 Dat nes logene ne geen:
 Den hals slouch hi hem ontween,
- 690 So dat hi doot al met allen
 Vor sine voete quam gevallen.’
 ‘Vrient,’ sprac Huce dAvernaes:
 ‘Nemmeer sprec als .i. dwaes!
 Dor dat gi beriet onsen here
- 695 Alsulke scande, alsulke onnere,
 Als dat men hangen soude
 Ende den iongen Renoude,
 [U] verga alsoot vergangen mach,
 Ghi hebter omme uwen domesdach.’

- 700 Doe sprac Yewe te desen:
 'Ghi heren, laet de tale wesen,
 Also behoude mi God dat leven,
 Ic sal Renoude mine dochter geven,
 Entie roche up die Geronde
- 705 Die gevic hem te desen stonden,
 So sal hi mi te hulpen staen
 Ende jegen hem allen te staden staen.'
 Doe riep Yewe Renout zaen,
 Alsic u mach doen verstaen,
- 710 Ende sprac: 'edel grave Renout,
 Wildi mi sijn van herten houd,
 Ende alle u broedren met,
 So gevic u, bi mire wet,
 Te hant die roche up die Geronde
- 715 Ende mire dochter, die scone [blo]nde,
 Tenen wive al u leven.
 Daertoe so willic u geven
 Die ene helt van minen goede,
 So mogedi van overmoede
- 720 .I. huus doen maken up die Geronde.
 Al quame Kaerl die nameconde
 Daer voren met al sinen here,
 Hine mochtu niet .i. pere
 Deren binnen .c. jaren.'
- 725 Renout andworde te waren:
 'Dat lone u God van paradise!
 U dochter, die scone mage[t van pr]ise,
 Die nemic gaerne hier ter stede,
 Ende daertoe die roche mede.
- 730 Aldus gaf Yewe die coninc
 Heme, waerlike dinc,
 Sire doc[hter] te wive, s[onder w]anc.
 Wat holpe dat ict updeckte lanc
 Van der brulocht die daar was,
- 735 Also alsict gescreven sach?
 So verloric minen tijt.
 Daer was joie ende delijt,
 Die brulocht die was groot.
 Doe gine Renout ende omboot
- 740 Al die te[mmer]liede, die hi vant,
 Ende maetsers in dat lant,
 Alle die have willen winnen.
 .I. casteel wil hi beginnen
 Up die roche up die Geronde.
- 745 Si quamen diet vernemen conden,
 Entie goede meesters waren
 Camen ter roche, sonder sparen,
 Vesten dat huus up die Geronde
 Up die roche, in corter stonde.

- 750 Ons seit de bouc, bi sente Jan,
 Hi hadde wel .M. temmerman
 Ende .vij.^c maetsenaren.
 Nu sal Renout al sonder sparen
 .I. casteel sal hi beginnen
- 755 Met vasten muren, met hogen tinnen.
 Dat seggic u, in waren dingen,
 Datter .ij. pare mure ommezingen.
 Doe omboot Renout, Godweet!
 Over al dat lantscap breet:
- 760 'So wie dat vername,
 Dat hi toter roche quame,
 Renout soude hem huusingen geven
 Ende houden [vri] al haer leven.
 Alle die dit vernamen,
- 765 Wijf ende man ter roche quamen,
 So dat Renout, die helt nameconde,
 Vergaderde in corter stonde
 Hem .xv.^c bi getalle,
 Die van ambachte waren alle.
- 770 Sulke lieden wonnen wijngaerde,
 Mersche, bossce ende boomgaerde,
 Sulke wonnen coren ende lant,
 Ende stichten gonder altehant
 .I. utermaten scone stede.
- 775 Nu hort wat Renout doe deede:
 Hi omboot, waerlike dinc,
 Sinen zweer den coninc,
 Dathi te hem quame zaen.
 Alst Yewe heift verstaen,
- 780 Voer hi derwaert, bi sente Jan,
 Met menigen goeden man.
 Ende alstie coninc doe vernam,
 Dat hi toter roche quam,
 Doe sprac Yewe, sijt des wijs:
- 785 'Renout, bi Gode van paradijs!
 Ghi hebt gemaect .i. scone huus,
 [Also] helpe mi Jesus!
 Ende enen castele bequame.
 Renout, nu segt, hoe es sine name?'
- 790 Renout andworde zaen:
 'Hijs up .i. roche gestaen,
 Die algader es marberijn,
 Daeromme es die name sijn
 Montalbaen, dat seggic u.'
- 795 Yewe andworde nu:
 'Also moeti heten sonder blame,
 Ghi hebt .i. goeden name
 Ende .i. gerechten gegeven.'
 Aldus es die tale bleven.

Fragment III

- 800 'Wildi noch [lien, here] Ogier,
 Van der verranesse, di gi daet
 In Vaucoloene, so ware uwes raet.
 So moeti dan', sprac de degen,
 'Van mi bliven onverslegen,
- 805 Ende wil u helpen versoenen
 Jegen Kaerl, den coninc coenen.
 Ende wildi der mordaet lien niet,
 So es u evele ghesciet,
 Ic sal u', sprac die wigant,
- 810 'Dat lijf nemen althant.'
 Doe antworde die grave Ogier:
 'Inne ontsie u niet, Goutier.
 God hi moete mi verdomen,
 Of ic gave omme u romen
- 815 Die quatste botte, die nie wies:
 Inne ontsie u niet .i. bies.
 Laet u dregen, doet dat gi moget,
 So doedi u ere ende u doget.'
 Doe balchi hem ende slouch met sporen
- 820 Ende heeft Ogier vercoren.
 Goutier was der slage milde,
 Ende slouch Ogiere op den scilde.
 Als hi .iii. slage hadde gegeven,
 Heeft Ogier tsweert verheven,
- 825 Ende gaf Goutiere .i. slach,
 Daer hem die doet ane lach.
 Hi geractene ten scoudren boven,
 Dat hem thoeft quam afgevlogen.
 Daer dede Ogier wonder groet,
- 830 Ten ersten slage slouch hine doet,
 Des conincs Kaerls campioen,
 Die Ogiere soude lien doen:
 Ogier was utermaten starc.
 Uten gereide hi hem warp:
- 835 'Hebbic ghedaan,' sprac de heelt coene,
 'Al dat ic sculdech bem te doene?'
 'Ja gi', sprac die hertoge Sampsoen,
 ['Sit op, God geve u pardoen!']
 Aldus sullen die stoute heren
- 840 Weder voor den coninc keren.
 Ende als die heren doe vernamen,
 Datsi vor den coninc quamen,
 Groeten si omodelike
 Den coninc van Vrankrike.
- 845 Doe sprac Kaerl harde saen:
 'Naymes, hoe eist daer vergaen?'
 Doe antworde Naymes, .i. hertoge fier:
 'Doet es u kempe Goutier
 Van Ogiere, den coenen man,
- 850 So helpe mi God ende sente Jan!

[Ogiere geschach die ere groot:]
 Ten ersten slage slouch hine doet.'
 'Here,' sprac Ogier, die heelt vri,
 'Hoe soudi proeven nu op mi
 855 Verradenesse? In dede nie gene,
 Bi den here van Nasarene!
 Maar Ywe, die u gout nam,
 Hi sende sorcors, die rike man
 Hi verriet u, ende niemen el
 860 Kaerl, dat weet harde wel!'

'Eer Renoude sorcors quam
 Haddi den riddre lofsam
 Willen helpen? hi hads te doene.'
 'Nenic', sprac die riddre coene,
 865 'Inne dorste dor u, God weet!
 Dat was mi utermaten leet.'
 Doe swoer Roelant vele saen:
 'Hi soude Ywe varen vaen
 Constine vinden in enich lant,
 870 Hi soudene hangen doen tehant.'
 Doe sprac Naijmes te Roelande:
 'Ic vare met u in elken lande
 Met .xii.^c miere man,
 Die beste, die nooit helt gewan.'
 875 Doe sprac Ogier van Denenmarken:
 'Met stouten riddren ende met starken
 So willic u te hulpen staen,
 Met .viii.^c riddren saen
 So salic u volgen, waer gi vaert
 880 Die alle sijn wel bewaert.'
 Doe sprac Olivier, dat coene diet:
 'Roelant, in begeve u niet,
 Ic moet emmer met u riden,
 Ende wesen neven uwer siden.'
 885 Doe sprac die hertoge van Lioen:
 'Ic vare met u, bi sente Simoen!
 Met .vii.^c miere baroene,
 Die alle stout sijn ende coene.'
 Doe sprac Diederijc van Ardan:
 890 'Ic vare met u, bi sente Jhan,
 Ic ende .v.^c miere man,
 Daer grote doget leget an.'
 Wat holp, dat ict u machte lanc?
 Die .xij. genoete, sonder wanc,
 895 Van Vrankrike seiden dat
 Aldaer op der selver stat,
 Si willen alle met varen
 In Gasscongen, sonder sparen,
 Ende daer stichten roef ende brant,
 900 Ende bernen sconincs Ywes lant,

- [Ende hangene bi siere kelen saen,]
 War dat sine mogen bevaen.
 Aldus gereden si hare vaert
 Ende voeren te Gasscoingen waert.
- 905 Ende alsi quamen in tlant
 Stichten si bede roef ende brant,
 Ende vrageden omme niemare,
 Ende waer die coninc Ywe ware.
 Dat volc antworde gemenelike:
- 910 'Hi heeft opgegeven sijn rike,
 Te Beverepar es hi begeven,
 Daer wil hi wesen al sijn leven.'
 Doe swoeren die genote dar,
 Si soudene halen te Beverepar.
- 915 Ende aldus sulsi varen
 Beverepaer besitten te waren.
 Dat doet ons die storie weten:
 Den cloester heeft Roelant beseten,
 Ende met Roelant gemenelike
- 920 Die .xii. genoete van Vrankrike.
 Alse Ywe die monec dat sach,
 Dat Roelant vor den closter lach,
 Ontboet Ywe vele houde
 Sinen swagelinc Renoude
- 925 Bi .i. bode sonder blame,
 Dat [hi] hem te hulpen quame
 Jegen Roelant den coenen degen:
 Beverepaer haddi belegen
 Ende die xii genoete van Vrankrike,
- 930 Si hadden gesworen gemenelike,
 Dat sine emmer souden vangen
 Ende bi sire kelen hangen.
 Ende bat hem dies omoedelike
 Dor onsen here van hemelrike,
- 935 Dat hi hem holpe uter noet,
 Bi den here, die mi gheboet,
 Jegen Roelant, den heelt wel gedaen.
 Hi wildem geven gevaen,
 So dat men hem in corter stonde
- 940 Die tonge snede uten monde
 Ende utestake bede sijn ogen
 Hi wilt gaerne gedogen;
 Ende dat hem Renout, die heelt vercoren
 Of dade sniden bede sijn oren
- 945 Ende of dade slaen sinen rechten voet:
 Dit ontboet Ywe, des sijt vroet!
 Dat men hem die herte utesnede,
 Daer hi verranese mede dede,
 Hi hadde wel verdient die doet;
- 950 Des hi om Renout sende ter noet.

- Doe voer die bode vele saen
 Te Renoude van Montalbaen,
 Ende heeft den heelt gemeit
 Die sake al uut ende uut geseit,
 955 Also alsem was geladen.
 Doe antworde Renout bi staden:
 'Mine rouc, hets mi lief,
 Latene hangen, den vulen dief!'
 Also Clarisse dat verstoet,
 960 Wert soe droeve in haren moet.
 Haer outste kint heeft si genomen
 Bi der hant, ende es comen
 Vor Renoude met genint.
 Wel saen kussise dat kint
 965 Vor Renoude den wigant.
 Daerna sprac soe tehant:
 'Adelaert?' seit soe, 'sone min,
 Desen lachter, dar wi in sijn
 Dese scande ende dit seer
 970 Ne verwinnen wi nembermeer.
 Want men sal seggen sonder waen,
 Dat u oudervader was verdaen:
 Des suldi u, bi onsen heere!
 Hierna scamen harde sere,
 975 Als men u verwiten sal,
 Waer gi comt overal.'
 Daer die vrouwe dese tale sprac,
 Die trane haer uten ogen hrac.
 Ende weende utermaten seere
 980 Voer Renoude, haren heere.
 Als Renout, die riddre goet,
 Wenen sach die vrouwe vroet
 Ende hare hande te gader slaen,
 Doe jammerde hem vele saen.
 985 Adelaert, sijn scoene kint,
 Dat hi met al siere herten mint,
 Gevinc hi in sine arme bede.
 Daerna sprac hi ende seide:
 'Vrouwe, laet staen u mesbaren!
 990 Te Beverepaer salic varen,
 Also helpe mi sente Jhan!
 Te sorcoersene den valschen man
 Met minen volke gemenelike
 Jegen die genote van Vrankrike,
 995 Ende maickene levende gevaen,
 Ic bringene te Montalbaen,
 Bi den here, die mi geboet!
 Of ic bliver omme doet.'
 Die vrouwe was edele ende goet,

- 1000 Ende neech den grave op sinen voet,
 Ende dankes hem omodelike.
 Doe riep Renout hastelike
 Te wapene al sine baroene.
 Doe wapendem menech heelt coene,
- 1005 .xii. riddren te waren
 Wapenden hem sonder sparen.
 Hare orsse sullen si bescriiden,
 Ende met Renoude haren here riden
 Ten cloester waert op die moude.
- 1010 Ende alsi quamen buten woude,
 Sprac Renout te hem: 'nu doet wale,
 Ende hoert .i. luttel mine tale:
 Gi moet hier bliven, ic sal varen
 Te Beverepar sonder sparen,
- 1015 Ende bidden Roelant minen neve,
 Dat hi mi Ywe gevangen geve.
 Wil hine mi geven met ghemake,
 Ic nemene op alselke sake,
 Dat ic Ywen te Montalbaen
- 1020 In minen carker houde gevaen,
 Ende berade hem so we,
 Hine verraet mi nemmermee.
 Ende wil hine mi oec geven niet,'
 Sprac Renout, dat coene diet,
- 1025 'Met vrinscepen ende met minnen,
 So salict u doen bekinnen.
 Ende alsic blase minen horen,
 Volget mi dapperlike met sporen.'
 Doe antworten die baroene:
- 1030 'Dit ne staet ons niet te doene,
 Wi kennen die fransoyse wel,
 Si sijn overdadech ende fel,
 Wat so ons daerna gesciet,
 Allene vaerdire niet,
- 1035 Het sal met u varen Ritsaert
 Ende u biriden Adelaert.'
 Doe sprac Renout: '[nemm]er niet,
 Dan wille God niet dat ghesciet!
 Ic sal allene voren riden
- 1040 Te Beverepar sonder biden.'
 Doe nopte Renout met gewoude
 Sijn ors metten sporen van goude,
 Ende reet vaste ten cloester waert.
 Stoutelike ende onvervaert.
- 1045 Maer eer hi quam te Beverepaer,
 Seit ons dat liet overwaer,
 Dat Roelant, die coene man,
 Den cloester op die moneke wan,
 Ende dat Ywe, semmin leven!

- 1050 Hem Roelande heeft opgegeven.
 Ende Roelant, dedele man,
 Also helpe mi sente Jhan,
 Heeft Ywen met .i. bande
 Gehonden bede sijn hande,
- 1055 Ende dedem al sonder pine
 Om sinen hals .i. line,
 Ende leddene te woude waert,
 Daer hi Yewen metter vaert
 Sciere soude nemen dleven,
- 1060 Wildem God die stade geven.
 Maer doe sach Roelant, die heelt goet,
 Renout comen in sijn gemoet,
 Ende Renout riep: 'soete neve,
 Suldi mi den verradre geven?'
- 1065 In minen castel te Montalbaen
 Voer ickene dan gevaen,
 Ende berade hem so we,
 Ons ne verraet hi nemmermee.'
 Roelant antworde saen:
- 1070 'Renout, dese tale laet staen.
 Also geve mi God pardoen!
 Ic sal den dief hangen doen,
 Dat segic u, bi siere kele.'
 Renout sprac: 'dat ware te vele,
- 1075 Hets miere kinder oudervader,
 Si soudens hem scamen al gader.
 Maer Roelant, wildine mi geven,
 Ic houdene gevaen al min leven
 In minen carkerstene,
- 1080 Bi den here van Nasarene!
 Daerne man nemmee ne siet.'
 Doe sprac Roelant, dat coene diet:
 'Renout, wats u ghesciet,
 Al dat gi bid es al om niet.
- 1085 Vliet varing van minen ogen,
 Inne caent langer niet gedogen,
 Ic moet Ywe, den wigant,
 An desen bom hangen te hant,
 Dat segic u ende doe verstaen.'
- 1090 Renout antworde saen:
 'Gine sult niet, here Roelant
 Ic hebbe Florberge in mine hant:
 Daer ic eer met soude vechten,
 Ende Ywen, minen sweer, verrechten,
- 1095 Also helpe mi sente Simoen!
 Eer ickene liete aldus verdoen.'
 Doe sprac Roelant, die heelt vri:
 'Aerger puten kint, wiltudi
 Al noch jegen mi hier setten?'

- 1100 Werp over den reep sonder letten,
 Ende hanctene hier an dese ranke,
 Wien dat si lief ofte te dancke.
 Renout antworde: 'bi sente Jhan,
 Inne vinde heden so coenen man,
- 1105 Die minen sweer sal hangen
 En sal hem te scande vergangen.
 Roelant antworde mettien:
 'Bi miere wet, dat sal ic sien!
 Doe bette Roelant, die degen werde,
- 1110 Van [sinen] orsse op die erde.
 Den reep werp hi omme saen,
 Ende wilde Ywen hangen gaen.
 Als dat Renout sach,
 Dat hi Roelant niene mach
- 1115 Verbidden, hine wilde te hant
 Ywe hangen in sijn lant,
 Slouch hi met sporen Beijarde,
 Ende vinc hastelike ten swerde.
 Den reep trac die grave Roelant,
- 1120 Renout ontrackene te hant,
 Ywe viel neder op die erde.
 Doe grepene donververde
 Renout ende leidene saen
 Vor hem, dat doe ic u verstaen,
- 1125 Ende spranc met hasten op Beijarde,
 Ende vlore mede siere varde.
 Als dat sach die grave Roelant,
 Spranc hi op sijn ors te hant,
 Ende volgede den heelt vercoren.
- 1130 Hi hads in sijn herte toren,
 Dattem Renout die jongelinc
 Ghenomen hadde den coninc.
 Daeromme riep die degen stout:
 'Ghi sijt verradre, here Renout!'
- 1135 Doe antwordi hem tehant:
 'Inne ben niet, Roelant.'
 'Gi sijt, bi Gode! dat willic nu
 Al tehant proeven op u.'
 Doe sprac Renout sonder scamp:
- 1140 'Ongedeelt ware dese camp,
 Want, bi Gode van Nasarene!
 Inne ben hier maer ollene,
 Ende gi sijt hier met riddren vele,
 Het mochte met mi gaen uten spele,
- 1145 Wildensi mi al gader slaen,
 Hoe mochtic met den live ontgaen?
 Maer, alse helpe mi sente Amant!
 Doedi mins ontbiden te hant,
 So lange wile op desen dach,

- 1150 Dat ic hier totu comen mach?
 Also behoude mi God in eren,
 Gewapent salic wederkeren,
 [Ende dan al sonder letten
 Mijn lijf jegen u hier setten,
- 1155 In dien dat gi die heren
 In Vrancrike doet wederkeren,]
 Ende daertoe al uwe man.'
 'Jaic,' sprak Roelant, 'bi sente Jhan:
 Wildi mi doen des sekerhede?
- 1160 Gi sult mi vinden hier ter stede.'
 'Jaic,' sprac die jongelinc.
 Doe setti neder den coninc,
 Ende kerde weder te Beijarde
 Tote Roelande op die warde.
- 1165 Alsus sal Renout, sem min leven!
 Roelande sine trouwe geven,
 Dat hi kortelike keren sal,
 Hem ne lette God ende ongeval,
 Ende vichten jegen hem daer
- 1170 Enen camp overwaer.
 Aldus sal Roelant met eren
 Ten genoeten wederkeren.
 Doe sprac Ogier sonder waen:
 'Roelant, brindi Renout gevaen?
- 1175 Of hebdine doet gheslegen?.
 Of heeft u die coene degen
 Ghenade gebeden? Segt ons saen!
 Of brindi sinen swer gevaen?'
 Roelant antworde in fransoies:
- 1180 'Swich, God verwate di, Dannois!
 'Ghi heren', sprac Rolant met sinne,
 'Ic sal varen ten cloester inne,
 Ende gi moet alle gemenelike
 Wederkeren in Vrankrike.'
- 1185 Doe antworde Ogier te desen:
 'Roelant, wildi monec wesen?
 U berouwen n mesdade!
 Nu vaert, ende bit den abt ghenade.'
 Doe sprac Roelant, .i. riddre fier:
- 1190 'Swijch, verwaten warstu, Ogier!'
 Doe sprac die Dannois lofsam:
 'Nu willic swigen, Roelant es gram.'
 Doe sprac die bisscop Tulpin:
 'Roelant, laet dese tale sijn.
- 1195 Twi souwi in Vrankrike
 Alle keren gemenelike,
 Ende gi sout bliven te Beverepaer?
 So segic u overwaer:
 Teerst dat wi quamen in Vrankrike
- 1200 Vor den coninc [gemenelike,
 Woude die coninc], onse here,
 Van u weten niemere,
 Wat mochten wi laten dan verstaen
 Kaerle, den coninc wel ghedaen,

- 1205 Als gi achter ons bleeft hier?
 Doe antworde die grave fier
 Wel hastelike den neve sijn:
 'Ic saelt u seggen, her Tulpijn,
 Hets mi also comen:
- 1210 Ic hebbe Renouts wedde genomen,
 Dies mi die here van Montalbaen
 Die verranesse hevet gedaen,
 Dat hi mi den dief Ywen nam,
 Hieromme wasic herde gram,
- 1215 Ende hebbe op den heelt gemeit
 Die verranesse al opgeleit.
 Doe sprac die bisscop utevercoren:
 'Roelant neve, hebdi ghesworen
 Renouts doet van Montalbaen,
- 1220 Sone mogedi niet ontgaen,
 Dat segic u sonder hale.
 Noch weten wi alle wale,
 Sprac die bisscop, donvervarde,
 'Dat men u met genen swarde
- 1225 Mach ontginnen no met spere:
 Gi sijt beter dan .i. here.
 Maer siet hier die trouwe min,
 Sprac die bisscop Tulpijn:
 'Wert Renout van u verslegen
- 1230 Gine sult niet .iii. dage leven,
 Men sal u, degen werde,
 Graven onder die coude erde.'
 Daer dit sprac her Tulpijn,
 Wert blide Ogier, die heelt fijn,
- 1235 Ende sprac hastelike:
 'Ay God van hemelrike!
 Geven moeti tehand,
 Dat vichten moete Roelant
 Jegen Renout van Montalbaen,
- 1240 So sal [hi] proeven harde saen,
 Wat groter cracht die jonge man
 In elken wige geleesten can.'
 Doe sprac Rolant, .i. helt fier:
 'Bi Gode, ic seggu, her Ogier,
- 1245 Dat ic niet geve omme sijn doen
 Also goet als .i. bottoen.'
 Doe sprac Ritsaert van Normendie:
 'Ghenade, Vrouwe, sente Marie!
 Roelant, grave utevercoren,
- 1250 Hebdi Renouts doet ghesworen?
 Siet hier onse trouwe, sprac die degen
 Wert van u Renout verslegen,
 Roelant, gine doet nemmermere
 In Vrankrike wederkeren.'

- 1255 Als dit sprac die rike Norman,
 Doe seide die hertoge van Ardan:
 ‘Edel neve Roelant!
 Hebdi die doet van den wigant,
 Eer gi keert in Vrankrike,
- 1260 Ember ghesworen sekerlike,
 Sone mogedi niet ontgangen,
 Wine sullen u alle hangen.’
 Dus dregendem gemenelike
 Ol die genoete van Vrankrike
- 1265 Omme Renouts wille van Montalbaen,
 Dien hi met campe wilde bestaen.
 Doe antworde die grave Roelant:
 ‘Nu eist mi ten sorgen bewant,
 Wildi mi algader dregen,
- 1270 Inne macht niet verweren.’
 Doe sprac Naijmes, die wigant,
 ‘Hoert na minen raet, Roelant!’
 ‘Na wat rade salic horen?’
 Sprac Roelant, die grave vercoren,
- 1275 ‘Ic hebbe Renoude, den wigant,
 Mine trouwe [gegeven] al te hant,
 Dat ic jegen hem vichten sal,
 Mine lette God ende ongeval.
 Also helpe mi God van paradise,
- 1280 Inne logem niet om al Parise,
 Inne ware van den eede quite
 Jegen Renout in den crite.’
 Echt sprac Naymes, .i. heelt fijn:
 ‘Roelant, laet dese tale sijn,
- 1285 Ne wildi na ons horen niet,
 Gine moet vichten, wats gesciet,
 Endelike jegen Renoude,
 Onsen neve van Merewoude,
 So willic dat gijs seker sijt:
- 1290 Taleerst dat gi sijt int crit,
 So sullen comen gemenelike
 Die .xii. genoete van Vrankrike
 Met haren swerden, bi sente Jhan,
 Op Renout den coenen man,
- 1295 Ende wille ons wiken dan Renout,
 So sidi quite, riddre stout,
 Van den gelove, dat seggic u,
 Daer gi gehonden met sijt nu:
 Ende wilhi ons oec wiken niet,
- 1300 So es hem evele gesciet:
 Wi sulne vaen gemenelike,
 Ende voernen in Vrankrike.’
 Doe antworde Roelant, die degen:
 ‘.I. valsch raet es hier gheslegen

- 1305 Alse geve mi God pardoen!
 Das ne sal ic niene doen.
 ic wille den camp allene vechten
 Ende mi selven int crijt verrechten.’
 Dus bleven die ghenote daer,
- 1310 Dat seggic u al over waer!
 Dat Renout, die heelt onvervaert,
 Voer rechte te Montalbaen waert,
 Ende voerde Ywen den coninc
 [M]et [hem], waerlike dinc,
- 1315 Ende Renout leverdene sinen wive
 Dat seggic u bi minen live.
 Als doe Renout vernam,
 Dat hi te Montalbaen quam,
 Sprac hi vor die heren al gader:
- 1320 ‘Vrouwe, nemt hier uwen vader,
 .I. den alre valsten man,
 Die nie siele of lijf ghewan.
 Die vrouwe antworde omoedelike:
 ‘Dat loen u God van hemelrike!’
- 1325 Nochtan was soe harde gram
 Op haren vader, dien quaden man,
 Ende versprackene harde seere.
 Soe seide: ‘verradre, groet onnere
 Hebdi gedaen ende grote scande,
- 1330 Dat gi voert in Vranclande
 Ende vercocht daer Renoude,
 Minen here van Merewoude,
 Ende alle mine swaghelinge,
 Die u in wel menegen dingen
- 1335 Hebben gedaen groete ere
 Ende van veele lants gemact here.’
 Dit ende noch me sei soe,
 Ende spracken nidelike toe.
 Doe riep Renout, dat wet wale,
- 1340 Met luider kele in die sale.
 Doe swegen die heren al te male,
 Ende Renout sprac dese tale:
 ‘Ghi heren,’ sprac die grave fier
 ‘Ghi moet alle bliven hier,
- 1345 Ende ic sal allene varen
 Te Beverepaer al sonder sparen.’
 Doe sprac sijn broeder Adelaert,
 Die coenere was dan .i. liebaert.
 ‘Renout, dat u God beware!
- 1350 Wat suldi doen te Beverpare?’
 Doe sprac Renout, die wigant:
 ‘Adelaert, bi sente Amant!
 Ic hebbe genomen sonder scamp
 Jegen Roeiant .i. camp

- 1355 Te Beverepaer op die heide.
 Doe sprac Adelaert ende seide
 Toten riddre wel gheboren:
 ‘Wat duvel, Renout, hebdi ghesworen
 Ember die doet van Roelande?’
- 1360 Daer mach wel ons af comen scande:
 Want gi weet wel dat de degen
 Niet ne mach werden verslegen,
 Bedi hi es der beste .i.,
 Die die sonne ie bescen.
- 1365 Ende, bi den here die mi gheboet
 Vichti jegen hem, gi sijt doet,
 Ende wine versoenen nemmermere
 Jegen Kaerle onsen here.
 Renout antworde saen:
- 1370 ‘Entrouwen, ic sal die vaert bestaen,
 Danne lietic dor negene noet,
 Al waendicker bliven doet.’
 Doe wende vrouwe Claradijs
 Bitterlike, des sijt wijs!
- 1375 Ende clagede Renout sere.
 Doe sprac Malegijs, die here,
 Te Renouts wive, dat seggic u:
 ‘Vrouwe, laet staen u wenen nu,
 Dat u God houde ende beware!
- 1380 Want Renout moet te Beverepare
 Ember varen, sal die here
 Nember ghecrigen [prijs ende] ere,
 Ende wilhi sine trouwe quiten
 Jegen Roelant in den crite.
- 1385 Loge hi hem in dat gemoet,
 Men sous hem lachter spreken groet,
 Ic salre varen’, sprac die heelt vri,
 ‘Ende ember salic hem wesen bi.’
 Adelaert sprac: ‘ic sal varen
- 1390 [Met Renoude te Beverepare.]
 Ritsaert entie coene Writsaert
 Ghereden hem ter vaert,
 Als te varene met Renoude.
 Doe sprac die grave van Merwoude
- 1395 Te sinen broedren openbare:
 ‘Inne wille niet dat iemen vare,
 Want, bi Gode van Nasarene,
 Roelant beit daer mijns allene.
 Dus sullen die overcoene recken
- 1400 [Ten cloester waert] op die heide trecken
 Want elc hadt andren van den wiganden
 Te voren gesekert wel met handen.
 Daer voer die riddre met Beijarde
 Te Beverepare op die warde.
- 1405 Ende alsi tforest es leden.

Fragment IV

- Ende bederve u, ende sent Amant!
 Mettien heeft Ogier vernomen,
 Dat hi te Roelant es comen.
 Te scerne sprac hi ende seide:
 1410 'Roelant, u groete behagelhede
 Dede Renout wel groten scamp
 Alhier in desen selven camp,
 Daer gine stacht met groeten gere
 Metten scarpes vanden spere,
 1415 Dat hijs niet mochte versumen,
 Hine moeste van Beijarde tumen!
 Dit sprac Ogier, .i. degen fijn:
 'Here, [wie woude] u ors Volentijn?'
 Doe sprac Roelant, .i. grave fier:
 1420 'Swich, verwaten warstu, Ogier.
 Du mochtet mi so vele spreken,
 Op di salic den lachter wreken,
 Die mi Renout, die wigant,
 Heeft ghedaen althant.'
 1425 Doe sprac Ogier, die heelt lofsam:
 'Grave Roelant, nu sidi gram,
 Mi wondert sere, bi allen saken,
 Hoe Renout Roelande dorste ghenaken.
 Also geve mi God pardoen!
 1430 Hadde Roelant geweest in Vaucoloen,
 Het levede noch menich fransoijs.'
 Doe balch hem Roelant opten Dannoijs.
 Doe kerdem die heren sekerlike
 Alle gadre in Vrankrike,
 1435 Dat doet ons dat liet verstaen,
 Ende [Renout] voer te Montalbaen
 Weder tote sinen rike.
 Doe ontfinckene houscheleke
 Vrouwe Clarisse ende haer vader
 1440 Ende sine vriende al gader.
 Hier latic van Renoude bliven,
 Ende willu van Roelande scriven,
 Hoe hi gherede sine vaert
 [Ende reet te sente Jacop waert.]
 1445 [B]innen dien voer Malegijs,
 Ende Ritsaert, .i. riddre wijs,
 Te Bordele in dat [foreest],
 [Daer] hi der herte wiste meest,
 [E]nde voeren spelen ende [jaghen],
 1450 [W]ant sijs [herde dicke plaghen],
 [A]lse Roelant [donverveerde]
 Van sente Jac[oppe wederkeerde,]
 [D]o ghemotti [in dat wout]
 Ritsaert, sinen neve [stout],
 1455 Haymijn van Dordoene kint
 Daer hi jagede met ghenint

- Op .i. groet ors van spronge,
 Ende hadde te dien selven stonden
 .I. ever gheporret, aldaer hi lach.
- 1460 Als dat die grave Roelant sach,
 Dat Ritsaert, die riddre stout,
 Ollene iagede in dat wout
 Malegijs sach hi niet,
 Ende Ritsaert, dat coene diet,
- 1465 Ne wiste niet, dattene Roelant sach
 Nu moghedu horen, wes hi plach!
 Die coene entie starke Roelant
 Noepte sijn ors te hant
 HasteUke met snelre vaert,
- 1470 Ende ghemoete saen Ritsaert.
 Bi den togle hine aneprant.
 Doe sprac te hem die grave Roelant:
 'Entrouwen, Ritsaert! ghi moet met mi
 In Vrankrike vor den coninc vri.'
- 1475 Doe antworde Ritsaert te hant:
 'Entrouwen, in sal niet, Roelant,
 Wat so mi daer na ghesciet,
 Vor Kaerle sone comic niet,
 Want haddi mi, so waric doet,
- 1480 Bi den here, die mi gheboet!
 Doe trac Ritsaert, .i. heelt stout
 Sine scerpe swert met gewout,
 Ende Roelant, dat wet wale,
 Trac van der side Durendale.
- 1485 Dus sullen hem die wigande
 Recht onderslaen alse viande,
 Ende vochten .i. lange pose.
 Deen dede den andren groete nose.
 Doe sprac Roelant harde saen:
- 1490 'Wildi u noch geven gevaen,
 So voeric u hastelike
 [Vor] Kaerle, den coninc van Vrankrike.
 Gine moget u verweren niet,
 Wat so u daerna ghesciet.
- 1495 Ne wildi u niet opgeven,
 So salic u hier nemen dleven.'
 Alse Ritsaert dat ghesach,
 Dat hi hem niet verweren mach,
 Sprac hi: 'soete neve Roelant!
- 1500 Gaerne gevic mi op te hant,
 [In dien dat gi] mi in Vrankrike
 [Op u gelede] voert sekerlike.'
 Doe sprac Roelant .i. riddre fier:
 'Op [mijn ghelede] nemic u hier.'
- 1505 Aldus voer die grave Ritsaert
 Met Roelande te Vrankrike waert.

- Dese redene ende dese wort
 Heeft Malegijs wel ghehort
 Ende liep so sere, tes hi vernam,
 1510 Dat hi te Montalbaen quam
 In Renouts vaeste casteel:
 Daer vant hi siere man .i. deel.
 Malegijs sprac te Renoude saen:
 ‘Hier nes nu geen langer staen,
 1515 Want, bi den goeden sente Bernaerde,
 Roelant heeft gevaen Ritsaerde,
 Ende voerdene wouch siere straten.’
 Renout sprac: ‘hi salne hier laten.’
 Doe macti .i. groet ghescal.
 1520 Ende riep ten wapene overal.
 Doe gingen hem die heelde stout
 Olle wapenen met ghewout.
 Ghewapent sijn si metter vaert
 Bede Renout ende Adelaert.
 1525 Men sadelde Beijarde saen,
 Ende Renout, die heelt wel gedaen,
 Spranc al te hant int gereide,
 Sonder enege langer beide
 Slouch hi met sporen den goeden wrene:
 1530 ‘Nu volget mi algemene!’
 Na Roelant reet hi sere,
 So lange reet die coene here,
 Dat hij versach Roelant, den grave.
 .I. grote mile was hierre ave,
 1535 Toen heeftene verreden Renout,
 Ende sprac: ‘Roelant, degen stout,
 Edele grave, riddre fier,
 Dese proije laeti hier!’
 Roelant antworde mettien:
 1540 ‘Renout, danne sal niet gescien.’
 Doe riep Renout metter vaert:
 ‘Ghi liechter omme, quaet bastaert!
 Ghi sult mi minen broeder geven,
 Of gi sult hier laten dleven.’
 1545 ‘Ja’, sprac die grave Roelant,
 ‘Ne hebbic Durendale in min hant,
 Daer ic mede slouch Ferugute
 Voer Nazers in den crite.’
 Mettief hief Renout sijn swaert.
 1550 Daertusschen so spranc Adelaert:
 ‘Renout, dat u God verde van scanden!
 Laet staen u striden jegen Roelande.
 Wi sijn al te na neven,
 Hi sal ons wel Ritsaert geven.’
 1555 Roelant antworde: ‘wats ghesciet,
 Adelaert, bi Gode! inne sal niet;

- Ritsaert, die heelt wel ghedaen,
 Moet emmer voor den coninc gaen.
 Ic hebt bi sente Denise gesworen’,
 1560 Sprac die grave utevercoren,
 ‘Wat so mi daer na ghesciet,
 Mine eet ne brekic niet’,
 Sprac Roelant, die grave, saen,
 ‘Kaerle sal ickene geven gevaen.
 1565 Maer in latene niet ontliven,
 Inne salre eer doet omme bliven.’
 Doe sprac Ritsaert ende seide:
 ‘Laet mi varen op Roelants geleide.’
 Renout antworde: ‘wats ghesciet,
 1570 Ritsaert, gine vaerter niet.’
 Roelant antworde geret:
 ‘Hi sal, eest u lief of leet.’
 Doe sprac Renout, een heelt fier:
 ‘Gi sult liegen, vul poutenier.’
 1575 Dat swert trac hi uten scoe,
 Ende wilde Roelant met nide toe.
 Ende Roelant, dat weet wale,
 Trac van der side Durendale.
 Ic wane, dat manlic andren daer
 1580 Verslegen hadde overwaer,
 Newaer Malegijs ende Adelaert,
 Die coene was ende onvervaert,
 ‘Laet staen’, seiti, ‘Renout,
 Edel grave van Merwout!’
 1585 Ic wille wel, dat Ritsaert
 Vare te Vrankrike waert
 Met Roelant, onsen neve,
 In dien dat hine niet begeve.
 Ende hine dan neme op sijn gelede.’
 1590 Doe sprac Renout, ende seide:
 ‘Laten wi Ritsaert nu
 Varen in Vrankrike, dat seggic u,
 Alse geve mi God pardoen!
 Die coninc salne hangen doen.’
 1595 Doe antworde Roelant:
 ‘Hine sal niet, bi sente Amant!
 Wat sake mi daerna ghesciet,
 Menne sal Ritsaert hangen niet.’
 ‘Danne salet oec, sprac Malegijs,
 1600 Ic sal vor Roelant [sijn] te Parijs.’
 Doe sprac Renout, die wigant:
 ‘Nu voertene op u gelede, Roelant,
 Stillekine’, sprac Renout, die wise:
 ‘Ic bevele u Gode van paradise.
 1605 Ende Malagijs, minen oem,
 Dat hi mins broeder neme goem.’

Fragment V

- Des hadden die heidine groeten toren.
 Hi slouch menegen heelt stout,
 So dede sijn neve Renout,
 1610 Hi wrochter onder groete moert,
 Si .ij. slouger vele doet.
 Aldus vochten die helde coene
 Van smorgens tote op die noene.
 Des hadde Renout ere groet,
 1615 .ij. soudane slouch hi daer doet
 In den storem binden daghe.
 Bedi si daden groete clage
 Die Turken entie Sarracine,
 Bede openbare ende stillekine.
 1620 Mettien begonsten die payiene
 Utermaten sere te vliene.
 Die kerstine en wisten wat doen
 Dan vaste volgen diere vloen.
 Si lieten daer dat siere brochten,
 1625 Ende vele, die den wijch becochten.
 Die Sarrasine, diere vloen voren,
 Malegijs volgede na met sporen,
 Ende velder vele ende gnouch,
 Die Renout met sinen stave slouch.
 1630 Die kerstine volgeden achter
 Den Sarrasinen sonder lachter.
 Dus jagedese, dat si vernamen
 Dat si te Nazareet quamen.
 Daer vloen die Sarrasine in,
 1635 Ende pensden om hare gewin,
 Dat segic u al sonder waen.
 Doe moesten die kerstine slaen
 Vor Nazaret har getelt,
 Ende logierden op dat velt,
 1640 Ende bleven daer binder nachte,
 Ende daden groete sciltwachte.
 Daerne dorsten si bliven niet,
 Wat so hen daer na gesciet.
 Te Jerusalem sullen si tiden
 1645 Sonder enich langer biden
 Binder nacht al stillekine,
 Ende lieten daer die kerstine,
 Onthier datsi vernamen,
 Dat si te Jerusalem quamen.
 1650 Doe sloten si die porte vaste
 Jegen die kerstine gaste,
 Ende slougen alle die kerstine doet
 Bi den here, die mi geboet.
 Die si daerinne vonden
 1655 Binnen den selven stonden,
 Waer so sire toe quamen.

Als onse liede dat vernamen,
 Datsi geruemt hadden die port,
 Als gi wel hebt gehort,
 1660 Kerden si weder tAkers in,
 Ende gingen delen haer gewin.
 Bindien quam hem niemare,
 Dat Jerusalem verloren ware,
 Ende die kerstine, semmin leven,
 1665 Die binnen waren bleven,
 Olle waren si doet geslegen.
 Doe droefde daer menic degen.
 Als die kerstine dat vernamen,
 Daden si hare volc te samen.
 1670 Ende sochten raet vele houde
 An den stouten grave Renoude
 Ende an Malegise, [den] here.
 Doe swoeren die kerstine sere:
 Wi sullen alle verliesen dleven,
 1675 Of si sullen ons weder geven
 Die stat ende oec dat selve graf,
 Daer God, onse here, binnen lach.
 Dit swoeren alle gemenelike.
 Die kerstine, arme ende rike,
 1680 Dat si sonder enich sparen
 Te Jerusalem souden varen,
 Ende conckereeren dat heileg lant,
 Ende doen uter Torken hant,
 Of algader bliven doet,
 1685 Bi den here, die mi geboet!
 Te hant sullen si boden venden,
 Ende int lant van Surien senden,
 Te Triple ende te Anthiochie mede,
 Telker stat van kerstinede,
 1690 Die daer over ze waren,
 Te seggene, hoe si hadden gevaren.
 Dus geboden si te hant
 Hervaert over al dat lant:
 Te Jerusalem sullen si varen
 1695 Sonder enich langer sparen,
 Om te winnen dat heilege lant,
 Ende doen uter heidine hant.
 Des waren die kerstine vroe,
 Dat gevallen was al soe.
 1700 Doe geboden si hare herevart
 Te varene te Jerusalem wart.
 Dus gereden hem hastelike
 Bede arme ende rike,
 Ende daden hem op die vart,
 1705 Ende voeren te hant derwart.
 Dus sijn si van Akers verheven,

- Ende hebben, semmin leven!
 Jerusalem belegen te hant
 Met menegen stouten wigant:
 1710 Des macht ons die storie wijs
 Dar was Renout ende Malegijs.
 Eer die van Surien mochten comen,
 Hadden si grote scade genomen,
 Want die Turken daden groete were
 1715 Van binne op dat kerstine here.
 So dat der kerstine so vele
 Bleven doet te dien spele,
 Ende vele meer hadden gedaen,
 Dat segic u al sonder waen,
 1720 Des maket ons die storie wijs
 Ne ware Renout ende Malegijs
 Si daden daer so groete were,
 Dat si dat heidene here
 Achterdaden ende dreven.
 1725 So menegen namen si dat leven
 Vanden heidenen, dat ic ne can
 Die wareit geseggen enich man.
 Dus [ia]gensise ter stede binnen
 Met groeten pinen ende omminnen.
 1730 Ende als die Turken in die stat
 Waren, vorwaer segic u dat,
 Sl[oe]ten si hare porte met crachte.
 Renout bleef leggende op die grachte,
 Ende Malegijs, die stoute here,
 1735 Te wachtene, of daer iemene mere
 Ute Jerusalem comen soude.
 Daerna quam, alst God woude,
 Grot sorcors ut Surie,
 Van Triple, van Ermenie,
 1740 Ende van Antiochie, des sijt vroet
 .xxx.^m helde goet.
 Si brochten mangen ende pedrieren,
 Slingren, tribuken van manieren,
 Talpen, sogen ende catten,
 1745 Dat dede die Turken sere matten,
 Bedi si rechten hare gewerke
 Jegen den mur te werpene sterke.
 Van Babilonien die soudaen
 Hi dede rechten vele saen
 1750 .ij. mangnele ende .i. pedriere,
 Te werpene jegen de hare sciere.
 Dus gereden si hem in beden siden,
 Mallijc jegen andren met nide,
 Als te stridene gemenlike.
 1755 Si worpen inwart gewaerlike
 Menegen overgroeten steen,

- Dat nes logene negeen.
 Oec scoten si sere udewart,
 Dat segic u bi mire vart,
 1760 Menich quareel groet ende scarp.
 Die .i. scoet, dander warp.
 Dat assaut was harde groet,
 Daer bleef menich kerstijn doet,
 Die vor die stat te dien tide
 1765 Jegen die Turke quam te stride.
 Int selve assaut was Malegijs,
 Ende Renout, die grave wijs,
 Hem selven sullen si berechten,
 Vor al dander [sullensi] vechten
 1770 In dat vorvechten, Godweet,
 Dat wert Malegijs sijnt leet,
 Ende Renout, waerlike dinc.
 Want Malegijs .i. wonde ontfinc,
 Bi den goeden sente Daniële,
 1775 Dar met .i. scarpen quarele,
 So dat Malegijs, want ict las
 Nembermee sijnt genas.
 Hi was gescoten op sijn borstbeen,
 Dat hem ten scoudren doorsceen,
 1780 So dat Malegijs met allen
 Van den orse moeste vallen
 Op die erde te dier stede.
 Te Gode dedi sine gebede,
 Ende bat genade omoedelike
 1785 Gode, den here van hemelrike,
 Dat hi sine ziele moeste bewaren
 Ende voeren metter ingel scaren.
 Dat quareel was scarp ende groet,
 Daer men den ridder mede scoet,
 1790 So dat Malegijs, de wigant,
 Sterven moeste al te hant.
 Doe clagede Malegijs, die here
 Die sonden uter maten sere,
 Die hi an Kaerle hadde gedaen.
 1795 Omoedelike bathi saen
 Onsen here te dien stonden,
 Dat hi hem vergave sine sonden,
 Ende oec alle dandre met.
 Doe wende Renout, bi mire wet,
 1800 Dor sinen oem. Doe sprac hi saen:
 ‘Renout, laet u wenen staen,
 Ende bit Gode tallen stonden,
 Dat hi mi vergeve mine sonden,
 Daer ic mede ben gebonden sere.’
 1805 Doe beval hine onsen here,
 Ende hietene groeten al sine vriende.

Fragment VI

- Hi hads in sine herte toren
 Dat hi Florbergen hadde verloren.
 Doe wranc sine hande Renout, die here,
 1810 Ende mesliet hem lierde sere.
 Mettien es Aymerijn toe gestaen,
 Sine ogen liet hi omme gaen,
 Ende sach sinen lieven vader
 Sine hande vringen alle gader.
 1815 Doe wart ontsteken die wigant,
 Ende met torene begrepen te hant
 Van onneren ende van scanden
 Dat swert hief hi met beden handen,
 Daer hi vor Galeramme stoet
 1820 Tornech ende [in] evelen moet
 Ende slouch of den heelt milde
 Den slinkren arem metten scilde.
 Doe sprac Aymerijn met genint:
 ‘Willu noch lien, puten kijnt?’
 1825 Doe antworde Galeran:
 ‘Nenic, here, bi sentc Jan!’
 Mettien heefti tswert verheven,
 Ende na Aymerijn geslegen,
 Ende slouch af den ionchere
 1830 .V.^c mailen ende mere,
 Ende slouch den ionchere goet
 .I. wonde in sinen voet.
 Doe spranc Aymerijn achterwart,
 Met hasten hief hi sijn scerpe swert,
 1835 Ende slouch Galeranne doe
 Recht toten scoudren toe,
 Dat hi doet viel vor sine voete,
 Ende heeft hem gemacht boete.
 Doe sprac Kaerl met genint:
 1840 ‘Gebenedijt si sulc kint,
 Die dus gedane slage slet!’
 Doe viel Renout wel geret
 Op die erde, ende dancte sere
 Van der ere onsen here,
 1845 Die hi hem nu hadde gedaen
 In den camp al sonder waen.
 Doe dede Kaerl, die wigant,
 Galeranne hangen te hant,
 Ende die verradren dedi nu
 1850 Olle van sinen rade, segic u,
 So dat van hare geslachte
 No bi dage no bi nachte
 Here ne geen gewaerlike
 Te rade ginc in Vrankrike
 1855 Nembermeer, warlike dinc,
 Met ne genen coninc,

- No nemberme ne soude hier na,
 Dat willic dat mallic versta.
 Dus sal Aymerijn in eeren
- 1860 Tote Parijs wederkeren.
 Kaerl betrendem sinen leen,
 Ende gaf hem borge ende steen.
 Aldus so bleef d[ie ion]chere
 Metten coninc vorwaert mere.
- 1865 Nu willic u mak[en c]ont,
 Wat Renout dede in corter stont.
 Hi warp of sijn scarlaken,
 Sciere cleder dedi maken,
 Ende sal hem doen in groeter pine,
- 1870 Ende ginc wech al stillekine.
 Des selfs nachs ginc hi danen,
 Bi den sterren ende bi der manen,
 Verre wouch in .i. vrent lant,
 Daert hem was wel ombecant.
- 1875 Doe diende daer die heelt fier,
 Renout, gelijc .i. bovier.
 Daer wan hi broet, die grave stout,
 An wege te makene drouch hi hout,
 So dedi mortele ende stene,
- 1880 Ende diende den lieden algemene.
 Dos wan hi des hi levede daer,
 Dat hem sur wert ende swaer,
 Want hi wilde dor gene noet
 El niet eten dan gerstijn broet,
- 1885 Ende dranc daer fonteine, die hi vant
 In dat onbekende lant.
 Aldus lede Renout, die wise,
 Sin lijf dor Gode van paradise.
 Dit herde Renout alse lange,
- 1890 Dat het quam te jaregange.
 Doe horde Renout die niemare,
 Dat .i. kerke begonnen ware
 Tote Colne op den Rijn [der] stat,
 Overwaer segic u dat,
- 1895 Ende dat men daer ontbode te waren
 Temmermaanen ende metsenaren,
 Ende alle, die gelt wilden winnen,
 Dat si te Colene quamen binnen.
 Renout gerede sine vart
- 1900 Ende mactem te Colne wart
 Ende als binder stat quam,
 Vragdi om den mester [temmer]man,
 Die die kerke maken dede.
 Die piners leidene ter stede,
- 1905 Daer sine saen hadden vonden.
 Doe vragdem in corten stonden

- Renout, die stoute entie milde,
 Of hi .i. cnape huren wilde.
 Die mester wert blide al te hant,
 1910 Dat hi al sulken cnape vant,
 Want hi maercte sine lede
 Ende sine groete manlichede,
 Hi doctem starc [ende] groet,
 Bi den here, die mi geboet,
 1915 Ende doctem, dat hi [soude] mogen
 Wel groete pine dogen.
 Doe begon die mester houde
 Te vragene den heelt Renoude,
 Wat hi elx dages hebben woude.
 1920 Doe sprac die grave van Merewoude:
 'Here, ic wille, waerlike dinc,
 Elx dages .i. penninc.'
 Doe sprac die man ten heelt geer:
 'Ic wane, gi sult verdienen meer,
 1925 Wildi sijn dapper ende snel,
 Ende u bedarve doen wel,
 Ic sal u .iiij. d. geven
 Elx dages, sem mijn leven!'
 Renout antworde: 'wats gesciet,
 1930 Here, inne wille so vele niet.'
 Doe waende die mester openbare,
 Dat hi uten sinne ware,
 Ende sprac: 'ic salne u gaerne geven.'
 '.I. penninc, semmin leven,
 1935 Dien willic nemen, wete God,
 Ende niet mer, sonder spot.'
 'So comt dan werken morgen vroe.'
 'Here', seiti, 'ic doe.'
 Doe sprac die mester: 'vrient,
 1940 Nu doet, dat gine verdient.'
 Hi antworde: 'ic sal, here.'
 Doe ginc Renout pinen sere,
 Bi den here van Nazarene,
 Hi drouch sulke steen allene,
 1945 Die si .v., wats gesciet,
 Ne consten gedragen niet.
 Dus diende daer die rike man,
 Dat hi maer .i. d. ne wan
 Elx dages .i. half jar,
 1950 Dat segic u al overwaer.
 Sere pinde die grave rene,
 Ende wrochte werx mere allene,
 Dat segic sonder sparen,
 Dan enege man, die daer waren.
 1955 Nochtan namen si mere dan hi
 Te lone, des getrouwet mi.

- Als sine gesellen gingen eten,
 So wildi sijns niet vergeten,
 Hine ginc dragen groete stene.
- 1960 Dit herdi lange wile allene.
 Als sine gesellen gingen slapen,
 Ginc hi vaste mortel maken,
 Des hadden sine gesellen nijt.
 Elx dages at hi tere tijt
- 1965 .I. gerstijn broet ende niet el,
 Borre dranc hi, dat wet wel.
 Alle nachte lach hi daer
 Op die stene groet ende swaer.
 Aldus daen leven ledde hi
- 1970 Altene, des gelovet mi,
 Na dien dat ict gescreven sach.
 Er iemen verkende den dach,
 Was hi ember opgestaen.
 Ende hadde werx me gedaen
- 1975 Dan daer enich wrachte
 No bi dage, no bi nachte.
 Des was die mester harde vroe,
 Dat hi hem comen was alsoe.
 Doe vragdi hem openbare
- 1980 Hoe hi hiet ende wie hi ware.
 Des ne wilde Renout niet
 Seggen, wat so hem gesciet
 Doe mecten si om .i. name,
 Die hem soude sijn bequame.
- 1985 Doe sprac die mester: 'bi sente Jan,
 Hetwine sente Peters man.'
 Aldus bleef Renout den name,
 Waest hem lief of bequame,
 Soe moestem bliven al sijn leven
- 1990 Dat hem God hadde gegeven.
 Die piners hadden groten toren,
 Dat hem Renout so dede te voren,
 Dat hi dat werc allene dede.
 Die mesters bolgen ember mede,
- 1995 Die mesters scolden haren cnapen,
 Dus lefden si met ongemake.
 Die cnapen slougen .i. raet,
 Die hem was [in] dende quaet,
 Hoe dat sine souden ontliven,
- 2000 Ende selven in ere bliven.
 Doe sprac van den cnapen .i.:
 'Wi sullen heffen .i. steen
 Boven an den hogen mure,
 Dat sal hem worden alte sure;
- 2005 Alsi comt met sinen laste,
 [Sullen wine nederwerpen vaste,]
 Op sinen hals so sal hi vallen.

Handschrift I Den Haag

- 1 Na die bisscoppen saten hertogen
die rike waren ende vele mogen
Na die hertogen saten grauen
die rike waren van hauen.
- 5 daerna saten ic wilt bedieden
vorste ridders van maisnieden
die houesch waren ende milde
daerna die ridders van .i. scilde
Ic wane nieman dienen sach.
- 10 bet dat men daer diende vpden dach.
Si saten alle na haer geuouch
Entie scinkere gaf hem genouch
vordie tafle stont renoudijn.
ende diende den rechten. fijn
- 15 Ende adelaert die ridder snel
diende vtermaten wel.
Entie gebroedren altemale
vordie heren inde zale
Ic late bliuen vanden gerichtten
- 20 Enmochte geen man gedichten.
Ne geseppen ooc waer of
Ende elc men daer te pointe gaf
Nv latic vanden etene bliuen
Ende sal v vort an bescriuen
- 25 doe damelaken vp waren gedaen
brochtmen water ende ginc dwaen
Ende dwougen daer alreest
die rijst waren ende meest
daer was bliscap sonder scouwe
- 30 Elc hadde inde hant ene vrouwe
die bagel was ende scone
Ic seggu bi gode vanden trone
althof mochtmen beset scouwen
met vrouwen ende joncfrouwen
- 35 doeder water was genomen.
Es die boutelgier metten wine comen
hi gaf hem genouch ende renoudijn.
dede daer ouervloeyen den wijn.
doetochden haer spel dieder waren.
- 40 alle diegoede vedelaren.
Elkerlijc van sinen spele
wel te maten ende niet vele
Lodewijcs vader ginc slapen.
met hem rudders ende cnapen
- 45 wel .cccc. bi getalle
wel geachemeirt alle
Lodewijc sprac lude ende stille
Nv volge mi die goet hebben wille
Ende helpt mi met ter vaert
- 50 In gonen sconen boongaert

- Si holpen hem ter seluer stede
 Ende si volgeden hem alle mede
 doe ginc hi geuen scone gauen.
 Coningen hertogen ende grauen.
- 55 So dedi ooc ic wilt bedieden
 vorsten ridders van maisnieden
 die houesch waren ende milde
 daerna ridders van .i. scilde
 alle vergiftise ginder
- 60 Sonder sgrauen aymijns kinder
 biden here van nazarene
 hem ne gaf hi groot no clene
 doe gingen de broeders allegader.
 Ende seident aymijn haren vader.
- 65 als hi verstont die wort
 Sal hijt den keyser clagen vort
 Ende ginc ter camere daer hi lach
 als hine met ogen sach
 her keyser seiti nv sijn alleginder.
- 70 vergift sonder alle minne kinder.
Die keyser sprac ic sal minnen neuen
 harde grote giften geuen.
 Ic wilse goeden also eerlike
 alse enige sijn in dit rike
- 75 doe ginc aymijn om sine kinder
 Ende brochtse vorden keyser ginder
 Siquamen ten bedde daer hi lach
 Ende seiden here god geue v goeden dach
 hi andworde sijt willecomen neuen.
- 80 Ic wille v scone giften geuen
 ritsaert ghi sijt bi getalle
 doutste vanden broedren alle
 het was mi wel geseit tevoren
 want ghi wart eerst geboren
- 85 Ic sal v geuen scat ende haue
 Ende maken v in spaingen graue
 adelaert wel coene wigant
 Ic geue v poelien dat rike lant
 Te wesene graue ende here
- 90 Tuwen liue emmermere
 ridsaert ic geue v seuen scilde met trouwen
 Tusscen parijs ende lauwen
 Ende moniu des berges voet
 bigode dits .i. scone goet
- 95 Enten .vi. penninc hebt mede
 Renout riep ter seluer stede
 Ende seide lieue neue mijn
 Ghi moet wel gegift sijn.
 v geuic tlant van artoys.
- 100 Ende van angiers ende van bloys.

- Ende dat goede lant van blatoene
 daertoe geuic v rudder coene
 .I. busant van roden goude
 mettien boot hine renoude
 105 Nemt hier neue renout
 dits recht ebreuchs gout
 In weet v wat senden mee
 god senden mi vter wilder zee
 Coper met broot ende wijn
 110 Nauens wert de penninc dijn.
 Ic seggu met waerheden dat
 hijs beter dan al mijn scat
 hi weicht wel.vijftien pont
 Renout namene tier stont
 115 Ende warpene tien tiden
 In .i. aelmoeseniere van ziden.
 doe knielden die heilden goet
 Ende custen skeysers voet
 Ende ontfingen haer goet te lene
 120 haymijns kinder alle gemene
 Ende namen orlof ter vaert
 Ende streken inden boongaert
 dit cam lodewijc te voren
 des haddi toren
 125 dat sal hi wel ondervinden
 Nv comt aymijn met sinen kinden
 Ende sprac verbolgenlike
 vorden coninc lodewike
 Doe sprac lodewijc die coninc
 130 mijn here heift v gegeuen scone dinc
 Ende vwen kinder sonder spanen.
 maer in waens niet ombaren
 wel die .ij. deel van minen rike
 Ic salt v nemen sekerlike
 135 Icwilse ooc sien of sire toe dogen.
 dat si wapen dragen mogen
 Si moeten prouuen hare cracht gemene
 In dat werpen metten stene
 die hier leit inden boongaert
 140 Lodewijc spranc vp ter vaert
 Ende riep ic vermete mi
 dat ic die starste si
 entie beste die leift.
 entie de welert binnen heift
 145 van sconeiden van crachten
 Ende niemen si van meerder geslachte
 Ene werf seidi sinen wille
 Entie ridders zwegen stille
 Ende hi seit anderwerf boude
 150 doe balch hem aymijn die oude

- Ende sprac lodewijc wi kennen wel
 dat gi dapper sijt ende snel
 maer laet staen v hoge wort
 Sidi goethet comt wel vort
 155 hier es sulc van .xv. iaren
 wildi sine cracht baren
 hi worpe also verre metten stene
 dat nes logene gene
 dats ware te doene talre stont
 160 hi sprac god sat hebdi grijs hont
 Ende ooc v grise wangen
 Ende al dat gi hebt beuangen
 moete varen inder waert
 v houde hoofd v grise baert
 165 Ne lietict niet dor mine ere
 Ic soude v so hertelike sere
 met minen vusten slaen
 dat v dogen souden vergaen
 Nv willic dat hier kinder begene
 170 haer cracht prouuen metten stene
 Neder mantel ende surcoot
 hi wart verbolgen ende erre
 Ende warpene .xij. voete verre
 175 den zwaren steen die gonder lach
 daer menich man toe sach.
 daerna worpene aestelike
 die beste van kerstinrike
 beede meerre ende minder
 180 Sonder sgrauen aymijns kinder.
 daer was niemen so starc no so goet
 Lodewijc nontwarpene .i. voet
 dordat lodewijc waren int lant
 Lieten si hem de vorderhant
 185 alshi ontworpen hadde hem allen
 riepi mi es grote ere gauallen
 her grise w[aer] sijn v kinder.
 Twine gadi selue werpen ginder.
 hier es niemen also goet
 190 In verwerpene enen voet
 gaet wech aelt renoude
 giseit dat hi mi ontwerpen soude
 Ic wanic v also harde
 Trecken sal bi vwen baerde
 195 dat v selen in corter stonde
 die tande vliegen vten monde
Doe balch aymijn van dordoene
 Ende sprac gine wert niet so coene
 Ic moete varen inder waert
 200 Quame v hant an minnen baert

- Hare vader hadder dat was waer
 onthouden geweist ouer .vij. jaer
 hi verkende de rudders milde
 Biden wapinen biden scilde
 205 hi seide ic sie wel dat ginder
 Comen gereiden aymijns kinder
 Ic kense wel bi apoline
 Ghersi der herberge minne
 dor de lieue van haren vader
 210 Salicse onthouden alle gader
 hebsi haers vaders moet
 Ende si manlijc sijn ende goet
 Si sullen minne viande
 alle driuen vten lande
 215 Doe ginc hi te dale waert
 die borch brugge metter vaert
 die rudders beetten van beyarde
 Neder vp die erde
 Ende gingen ten coninc daer sine sagen
 220 die daer quam met sinen magen
 Si groeten met worden scone
 die coninc sprac god moets v lonen
 doe vragede die coninc milde
 wat si begerden ende wilden
 225 doe seide renout openbare
 dathi gerne onthouden ware
 Ende sine broedren also wel
 die starc waren ende snel.
 doe andworde saforet
 230 wildi gelouen an onse wet
 an mamette an boudewine
 Ende anden voget apoline
 Nenic sprac renout wete god
 dadic dat so waric sod
 235 Ic wille gelouen an gode
 Ende altoos staen tsinen gebode
 Ende ant helige gods gewerke
 an papen ende an clerke
 Entie wet entie sede
 240 dies men pliet in kerstinede
 Ende dienen v dagelijcs omme sout
 dit sprac mijn here renout
 Saforet sprac met sconre tale
 bi apoline ic jans v wale
 245 helpt mi dwingen mine ommezaten
 In sal v niet gebreken laten.
 voert rudders goet van prise
 Ten castele dien ic v wise
 die ouer die porte staet gewracht
 250 vp den mur bider gracht

- Die herberghe lenic v
 geift mi vwen scat ic salne v nv
 houden wel met eren
 als ghi wilt van mi keren
 255 Ic salne v geuen met groten loue
 wildi bliuen met mi te houe
 also lange alsic sal leuen
 So salic v genouch doen geuen
 Renout sprac ic bems vro
 260 dat mi comen es also
 Sigauen hem ic seggu dat
 te bestadene haren scat
 Saforet die coene degen
 dedene biden sinen dregen.
 265 Renout ende sine broedre
 Sjns vaders kinder ende sine moedre
 reden ten castele diemen hem wijst
 die so hoge was geprijst
 Si vonder vp wat si begerden
 270 van dies wast bouen der herden
 Si bleuen metten coninc daer
 dat seget men ons ouer waer
 Ende dienden sowaer hi wilde
 beede met spere ende met scilde
 275 orlogeden si dach ende nacht
 manlike met hare cracht
 hare cleder quamen seldom uut
 Si moesten roten an de huut
 Si waren wel sciene versleten
 280 dat yser hadse dor eten
 dus dienden si den coninc daer.
 .I. lettel min dan .iij. jaer
 dathi hem gene ere nedede
 No geretiere houescede
 285 mijn here renout die graue
 bat dat men sinen scat gaue
 men seide datmen hem geuen soude
 Ende dagede dicken renoude
 hi onthilden hem nochtan.
 290 doe balch renout die edele man
 arde vtermaten sere.
 Ende seide bi gode onsen here
 gheift hi ons onsen scat niet
 hem es euele gesciet
 295 Ic voersene inder gelike
 alsic dede lodewike
 wat segdi sprac adelaert
 Biden here die gecruust waert
 Slouchdi desen coninc renout
 300 Sone wisten wi niewaer geen onthout

- Her renout sprac nochtan
 wi sijn ongeuallige man.
 alhadden wi seluer of gout root
 het werde copen ofte loot.
 305 ganc wech sprac hi te sinen garsoene
 Tote saforette den coninc coene
 of hi ons cleder wille geuen an.
 willehi ons niet geuen dan.
 Seght hem ooc al dat
 310 dathi ons geue onsen scat
 doet hijs niet bi mire trouwen
 het wert hem arde wel berouwen
 verstant wel wattie coninc seit.
 Ende segt mi aldie waerheit
 315 die garsoen dorst laten niet
 hi dede dat hem sijn meester hiet.
 Ic seggu eist v bequame.
 windalin es sine name
 diegaersoen liep wech te hant
 320 daer hi gonen coninc vant
 Hi groetene wel houescelike
 daerna seidi coninc rike
 mine heren bidden v sere
 dat ghi doet v wes selues ere
 325 Entie ruddren vercleden doet
 Ende ghi hem geuet hare goet
 haren scat die si hier brochten
 doe si v herbergen sochten.
Hi seide gaet och garsoen
 330 quaden ende moeti doen
 Entie incomelinge v heren
 waer waert si hem bekeren.
 mi mochte lichte ic soudse vangen
 Ende bi hare kelen hangen
 335 here seiti ghi daet ommate
 doe wincti sinen drussate
 In sarsasinoys sprac hi zaen
 dathiden garsoen soude slaen.
 hi was scinkere ende drussate mede
 340 Nv mogedi horen wat hi dede
 Sine hant hi verdrouch
 vor de mont hine slouch.
 dathem neise ende lippe brac
 metten voete hine stac
 345 Ende trakene dor tfier mede
 die garsoen liep wech ter stede
 Talreest hi vernam
 dat hi vor sinen here quam.
 hem liep tbloet tier stonde
 350 Ouer nese enten monde

- Alsen renout bloeden sach.
 mogedi horen wies hi plach.
 hi sprac ter seluer stede
 Sech mi garsoen wiet di dede
 355 Saforets scinkere heift mi te blouwen
 datseggic v in goeder trouwen
 hi es scinkere ende drussate
 Renout sprachi dede ommate
 waeromme slouch hi di dus sere
 360 In weets niet bi onsen here.
 Renout sprac bi gode
 hi es sot die enen bode
 aldus sere soude slaen
 Enten here mach begaen
 365 hi mire wet bi mire trouwen
 dat hi di slouch sal hem rouwen.
 waest. seide renout omme dat
 dat wi hiesten onsen scat
 onse gout ende onse haue
 370 hi seide dat hi ons niet negauen.
 No weder cleder nochte paert
 hi seide gine warets niet waert
 No weder gout nochte scat
 Ia seide renout seiti dat
 375 Ia hi here waerlike dinc
 Ende hi scalt .v incomelinc.
 Ende wincte den drussate daer hi stoet
 ende dede mi slaen vorde mont
 hi seide gi daet alst felle diet.
 380 Iudaes die gode verriet
 hi seide gi sloucht vwen here
 daer renout balch hem sere
 hiseide waer bestu ridsaert
 Leet beyarde uut ter vaert
 385 doe tors verdecken wale
 Ende hore na mine tale
 v ende wriksarde
 So beuelic beyarde
 wapent v ende ledet uut
 390 Stillekine sonder geluut
 Seide renout die rudder vri
 adelaert gi moet gaen met mi
 wi sullen ons wapenen ter vaert
 Ende dragen met ons onse zwaert
 395 Ende nemen onse mantele groene
 Si nemen waren die ruddren coene
 geacement ende gereit
 Nv hort wat renout seit.
 met goeder trouwen seidi dat
 400 onthout ons de coninc onsen scat

Handschrift II Leuven

- ‘Wie deit?’ sprac hi in corter stont.
‘Here, Aymijns sone, Reinoud.
Doe sprac die coninc, ende loech:
Danc ebbe hi, dat hine sloech;
5 ‘Ic sach wel, aldaer hi zat,
‘Datti lettet dranc of at;
‘Den coc verdome God van Paradise,
‘Soudi hem onsegghen spise;
‘Waeromme wederseidi se hem dan?
10 ‘Het eit se hier so menich man.
‘Sal ic mine maghe verdriven,
‘Ende vrende met mi zullen bliven,
‘So waric dul ende sot;
‘Nenic niet, also helpe mi God!
15 ‘Om .i. coc staet mi niet te siene;
‘Willicker .i., ic ebber tiene;
‘Dese mesdaet nemic al up mi,
Seide Karel, die coninc vri.
Dus seide Karel sinen wille;
20 Doe zweghen si algader stille.

- Ende sloechene, als ghi nu ghet horen
 Ten eersten slaghe, ende nemmee,
 Sloechi hem den hals ontwee;
 Bi den voeten hine gheprant
 25 Reinoud, dovermoedighe wigant,
 Ende worpene wel .xx. voete verre,
 Alstie tornich was ende erre.
 Dit zach die roomsche keiser wel
 Ende seide : 'Bi Gode, diegone es fel
 30 'Die gone overdaet dus doet.'
 Lodewijc sprac : 'Vader, dinctu zoet?
 'Ghi zijt here van den lande,
 'Ghi ebbets lachter ende toren ende scande.'
 Mettien cam daer die niemare
 35 Datte drussate doot ware;
 Nochtan gheboot die keiser vrede,
 Dat men up Reinoude niet ne dede.
 Doe ne wasser jonc no oude
 Die hem meer sette jeghen Reinoude,
 40 E[.....]

- Ende Reinoud, die coene recke,
Hi ghinc slaen ende trecken,
Ende ghinc hem so vaste an
Datti wel .xxx. bedden ghewan.
- 45 Die daer waren teblouwen sere
Clagheden alle haren here,
Karel den keiser, over Reinoude
Ende baden hem dattijs hen verrechten zoude.
Karel sprac: 'Dits grote scande,
- 50 'Ghi, baroene van minen lande,
'Ende ghi hebt er onrecht an,
'Alle te claghene over man.
'In verrecht u al met alle niet,
'Sowat dat mi daerna ghesciet.'
- 55 Des achte lettelt Reinoud;
Si ghinghen slapen met gewout
Int scoenste van der zale;
Si waren ghebedt harde wale
Ende laghen vro ende blide,
- 60 [.....]stride (?)

Entie baroene algader.
 Doe sprac blidelike
 Die keyser tote Lodewike:
 ‘Sone, ic zal jou gheven scone
 65 ‘Nu mijn lant ende ooc mine crone,
 ‘Ende makent jou al onderdaen
 ‘Dat kerstijnheit hevet bevaen’.
 ‘Here, dat si ter goeder tijt
 ‘Ende God zijt ghebenedijt!’
 70 Doe recht em up die eidle man.
 Ende deide sine cleder an;
 Het halp em cleden Aymijn,
 Entie bisscop Tulpijn,
 Ende daertoe diendem nochtan
 75 Harde menich hoghe man;
 Dies so moghedi mi ghetrouwen,
 IJ coninghe besten zine mouwen,
 IJ bisscope hilden die dwale,
 Dattem zat harde wale
 80 Die hande (?) [...] Aymine.

Handschrift III Riga

- 881 Die coninc y[ue die dede]
 Doe ten tiden [allegader mede]
 Sijn arnisch [te hope ghereden]
 Te reinoude t[e quaden ghelede]
- 885 [A]ldus voer yv[e die weghe]
 Te montal[baen gheslegghen]
 Als yue doe v[ernam]
 Dat hi te mo[ntalbaen quam]
 Dar hi vinden [waende Reinoude]
- 890 Met sinen bro[edren vele houde]
 Also seget on[s dat liet]
 Also hire qu[am hi envantse n]iet
 Hi was ghev[aren jaghen Reinout]
 Te bordeus i[nt wout]
- 895 Dar haddi g[helegghen tue na]chte
 E[n]de [tue daghe met crachte]
 [Ende hadde die degghen ter sto]nde
 [Drie ghete ghevangghen met .xv. ho]nde
 [...]
- 900 [...]
 [...]
 [Vten wou]den sonder pine
 [Ende also die heren d]oe vernamen
 [Dat si buten foree]ste quamen
- 905 [Op hen viel een] tekin smal
 [Die honde bedroefden ou]er al
 [...]
 [...]
- 911 [Reinout dat v god ge]ue pardoen
 [Wat maket v] dus droeue d[oen]
 [Segt mi lieue br]oeder mijn

[...]
925 Die sonne heuet v thouet dor scenen
Jc hope an ihesus van nazarenen
Wardi in uwen casteel bi gode
Ende ghi eten moest van ven brode
Ende drinken vanden claren wine
930 Ende ghi daer al sonder pine
Vwe werelt moest driuen stiue
Met ver joncvrouwe met ven wiue
Jc hope an gode ghi soud al
Varinghe verwinnen dit mesual
935 Wi riden oec in desen reghen
Sprac adelard die deggen
Die halse van onsen parden sijn nat
So ride wi bet die[n] andr[en pat]
[...]

- [...]
958 Een sijn ridd[er] van binne[n] v[er]sien
Die een ors met hasten bescreet
960 Ende vtward ieghen sinen here reet
Doe sprac die ridder openbare
Reinout here hebt ghenen vare
Hir es cortelike vernomen
V sueer es hir van gasscoengen comen
965 Doe sprac sijn broeder adelard
Die coenre was dan .i. liebard
Te goeder tijd voeren wi
Jaghen om dit venison seidi
Wi wilre mede ontfaen ven here
970 Ende doen hem der mede groet ere
Aldus voeren si dat si vernamen
[...]

- [...]
- 980 [Bede hoi wicken ende core]n
 [Reinout ghinc dat] hi vernam
 [Dat hi in die sale ghe]ganghen quam
 [So heuet hi in corte]n stonden
 [Yuen sinen sueer vo]nden
- 985 [Doe sprac Reinout die deghe]n vrome
 [Gode ende mi sijt wille]come
 [Lieue sueer met vwe]n baroene
 [Reinout ic hebs wel te doen]e
 [Dat es mi lief seide]e
- 990 [Die graue edel ende st]out
 Had[di mi ontboden tu]wen houe
 Met [enen cnechte ic w]ere met loue
 Met [v comen met groten ghet]ale dan
 Met x[v c mire man]
- 995 Sijn [sueer antworde ende loech]
 Trou[wen des ben ic ghewis ghenoech]
 Mar [ghene bodescap en es so goet]
 Also [een man selue doet]
 Vw[en pais hebbic ghedaen]
- 1000 Jege[n karle den coninc lofsaem]
 Dit heuet hi ghed[ae]n dor mine bede]
 Ende heuet v ghegev[en vrede]
 Also Reinout dit vers[toet]
 hem verhoghed[e sijn moet]
- 1005 [...]
 [Da]t lone v god [van paradise]
 [Jc] ne ware niet [so vrolike]
 [Va]n al den goede [op artrike]
 [Als]e vanden pa[ise vanden ome mijn]
- 1010 [De]s mochte we[l seker sijn]
 [Do]e sprac hem Reinout [die jonghelinc]
 [Wa]t soenen salic [gheuen den coninc]

Handschrift IV Stockholm

- [dus] seeij karel sijnen wille
 [ende] sii sweghen allen stille.
 [die] gheene die daer broot drooch
 [hij] brocht voer reijnout genoegh.
- 5 [die sc]inke[r sp]rack: 'heere wijldij ijeet?
 [u en] mach [g]hebreken nijeet,
 [ghij s]ult mostaert hebben ende sijeroope,
 [ende wijn]s ghenooch sonder coopen.
 [dus diende men] hen eerlijke.
- 10 [des balch hem se]jere loodewijke.
 [hier e]n binnen quam die drossate.
 [die] daer diende vanden ate
 [ende] die gherechte voere droech
 [tote o]p reijnout ende looch.
- 15 ['bij gode] jonc man, ghij hebt mesdaen,
 [waer]t mij leet, ic soude u slaen.
 [onse c]lock leet doot ter woude,
 [wat] duvel brocht u [h]eere so boude?'
 [reij]nout sprack: 'ghij sijt onvroet,
- 20 [dat] ghij dreijghet ende nijet en doet,
 [gaef]dij mij eenen slach,
 [daer] laghe aee[n j]ouwen [do]emsdach.'
 ['dat] sal ic proev[en,' sprack di]e d[ross]ate
 ['al] waert u een o[nghemate.']
- 25 [sijn] spet ghaerde h[ij verdroech,]
 [na reijn]out hij daer[mede sloech]
 [als] hij sl[oec]h gh[erechtem reijnout]
 [ende scutte den slach met ghewout.]
 [Reijnout haddes groeten toren]
- 30 [ende sloechen als ghij nu sult horen]
 [.....]at al[.....]
 [.....]tuych[.....]aeen been
 [met]ten voe[te]n heeft hijen gh[ep]rant,
 [reijn]out di[e] wijgant,
- 35 [hij was toornic]h ende erre
 [ende worpen we]l seven voeten verre.

- dat sach die roemsche keijser wel
 ende sprack 'bij gode, die gheene es snel,
 die dese overdaet doot.'
- 40 loodewijck sprac: 'vader es dit goet?
 ghij sijt heere vanden lande,
 [ghij hebt]s lachter ende scande.'
 [doen quam] den keijser nijemare
 [dat die] drosset doo[t ware]
- 45 [nochtan g]heboot die keijser vrede,
 [dat men re]ijnout nijet en dede.
 [doen en was] daer jonc noch oude
 [die dorste sett]en steghen reijnoude
 [ende mochtet] den vorsten alsoe varen.
- 50 [loodewijck] riep die velaren
 [sij speelden] daer voer jonc ende oude
 tot da[t] men te bedde [ga]en soude.
 doen beval coninc loodewijcke
 sijnen camerlinc haestelijke
- 55 bedden te verleenen meer ende minder
 sonder alleene aijmijns kinderen
 men wijsdese slapen o[p] een banc
 die groot was [en]de [herde lanc.]
 reijnout sach [dat sij ghingen slapen]
- 60 [ende dat die heeren ende die cnapen]
 [alle gader te bedde waren.]
 [Toernich sprack hij sonder sparen]
 [te sinen broedren: 'bij mijn leven,]
 [sij sullen ons sine bedden gheven,]
- 65 [ic salse allen herde saen]
 [haestelijke op doen staen.]
 [ic wil om mijn ho]oft [wedden.]
 [wij sullen tavont h]ebben bed[den]
 [die alderscoenste] van deser salen
- 70 [die staen] hier ghemaect wale.'
 [eenen] halsberch heeft hij aeen ghep[rant]
 [met een s]weerde in sijn hant